

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ
ANABİLİM DALI

YÜKSEK
LİSANS
TEZİ

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN
ADAYLARININ SOSYAL
BİLGİLER EĞİTİMİNDE SANAL
TUR UYGULAMALARINA
YÖNELİK GÖRÜŞLERİ

Erkan BAYGÜL

SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK
LİSANS PROGRAMI

Antalya, 2023

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ SOSYAL BİLGİLER
EĞİTİMİNDE SANAL TUR UYGULAMALARINA YÖNELİK
GÖRÜŞLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Erkan BAYGÜL

Danışman

Prof. Dr. Ayhan AKIŞ

Antalya, 2023

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans olarak sunduğum bu çalışmayı, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçalardan gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserleri her kullanışında alıntı yaparak yararlandığımı belirtir; bunu onurumla doğrularım. Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

Haziran, 2023

Erkan BAYGÜL

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Erkan BAYGÜL'ün bu çalışması **22.06.2023** tarihinde jürimiz tarafından **Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi** Ana Bilim Dalı **Sosyal Bilgiler Eğitimi** Tezli Yüksek Lisans Programında **Yüksek Lisans Tezi** olarak **oy birliği** ile kabul edilmiştir.

İMZA

Başkan : Prof. Dr. **Hilmi DEMİRKAYA**
(Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi)

Üye : Prof. Dr. **Banu ÇULHA ÖZBAŞ**
(Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi)

Üye (Danışman) : Prof. Dr. **Ayhan AKIŞ**
(Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi)

YÜKSEK LİSANS TEZİNİN ADI: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Eğitiminde Sanal Tur Uygulamalarına Yönelik Görüşleri

ONAY: Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulunun tarihli ve sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

TEŞEKKÜR

Araştırmam boyunca ilgilerini hiçbir zaman eksik etmeyen, her zaman destekleyen ve çalışmam süresince her daim yanımda olan saygıdeğer danışmanım Prof. Dr. Ayhan AKIŞ'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tez çalışmam süresince beni içtenlikle destekleyen sevgili meslektaşım Mehmet Çelik'e, yüksek lisans arkadaşım olan Sevda Demirdağ'a ve bunun dışında her zaman manevi olarak yanımda olan aileme teşekkürlerimi sunarım.

Erkan BAYGÜL

Mayıs, 2023

ÖZET

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİNDE SANAL TUR UYGULAMALARINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİ

Baygül, Erkan

Yüksek Lisans, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı

Tez Yöneticisi: Prof. Dr. Ayhan AKIŞ

Mayıs 2023, 74 Sayfa

Bu araştırmanın amacı, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Programındaki öğretmen adaylarının sanal tur uygulamalarına karşı görüşlerinin neler olduğunu anlamak ve bu bağlamda sanal turun sosyal bilgiler eğitimine katkısını, ilerleyen dönemdeki öğretmen adaylarının mesleki gelişimlerine etkisini kavramak olmuştur. Araştırmanın çalışma grubunda ise Türkiye'nin Akdeniz bölgesinde bulunan bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde okuyan Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Programındaki lisans öğrencileri yer almıştır.

Araştırmada nitel veri analizi yapılmıştır. Araştırmaya 23 tane sosyal bilgiler öğretmen adayı olan lisans öğrencisi katılmıştır. Öğrencilere görüşme soruları hazırlanarak, sorular yöneltilmiş ve sorular üzerinden sanal tur ile ilgili önceden herhangi bir bilgisi olup olmadığına, sanal turun sosyal bilgiler dersinde hangi öğrenme alanları ile ilişkilendirilebileceğine, öğretmen adaylarının sanal tur deneyimlerinin olup olmadığına, ilerleyen dönemdeki meslek hayatlarında kullanıp kullanmayacaklarına, sanal tur ile ilgili lisans derslerinde bir eğitim alınıp alınmadığına ilişkin bilgiler yer almış ve bu bağlamda sanal tur ile ilgili eğitim almanın ilerleyen dönemdeki meslek hayatlarına ne tür katkılar sağlayacağı saptanmaya çalışılmıştır. Görüşme formlarından elde edilen bilgiler içerik analizi kapsamında değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır. Değerlendirmeler kapsamında sanal tur ile ilgili öğretmen adaylarının görüşlerine ilişkin bilgiler saptanmıştır. Genel olarak sanal turun sosyal bilgiler öğretmen adayları tarafından ‘‘Kültür ve Miras’’, ‘‘İnsanlar, Yerler ve Çevreler’’ öğrenme alanı ile daha çok ilişkilendirildiğine ulaşılmıştır. Öğretmen adayları genel olarak sanal tur uygulamalarının maliyetsiz olması, soyut kavramları somutlaştırması, sosyal bilgiler dersini daha zevkli hale getirmesi gibi sebeplerden dolayı daha avantajlı bulurken gerçeklik algısının önüne

geçmesinden dolayı da dezavantaj olarak görmüştür. Diğer bir yandan da sanal turun öğrenci başarısındaki olumlu etkisi üzerinde durulmuştur.

Sanal turun sosyal bilgiler eğitim programında ne tür çalışmalar ile bölüme kazandıracağına ilişkin bilgiler de araştırmada saptanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Sosyal Bilgiler, Sanal Tur, Sanal Gerçeklik, Sosyal Bilgiler Öğretmen Adayları*

ABSTRACT

OPINIONS OF SOCIAL SCIENCE TEACHERS ON VIRTUAL TOUR APPLICATIONS IN SOCIAL STUDY EDUCATION

Baygöl, Erkan

Master's Thesis, Department of Turkish and Social Sciences Education

Thesis Manager: Prof. Dr. Ayhan Akış

May, 2023, 74 Pages

The aim of this research was to understand the opinions of pre-service teachers in Social Studies Teaching Program against virtual tour applications and in this context, to comprehend the contribution of virtual tour to social studies education and its effect on the professional development of prospective teachers in the future. In the study group of the research, undergraduate students in the Social Studies Teaching Program studying at the education faculty of a state university in the Mediterranean region of Turkey took place.

Qualitative data analysis was carried out in the research. 23 undergraduate students, who are social studies teacher candidates, participated in the research. Interview questions were prepared and questions were asked to the students, whether they had any prior knowledge of the virtual tour, which learning areas the virtual tour could be associated with in the social studies course, whether the prospective teachers had virtual tour experiences, whether they would use it in their future professional life, and whether they would use the virtual tour in the future. In this context, it has been tried to determine what kind of contribution the virtual tour will make to their professional life in the future. The information obtained from the interview forms was evaluated and interpreted within the scope of content analysis. Within the scope of the evaluations, information about the opinions of the teacher candidates about the virtual tour was determined. In general, it has been found that the virtual tour is more associated with the learning area of "Culture and Heritage", "People, Places and Environments" by the social studies teacher candidates. While the pre-service teachers generally found virtual tour applications more advantageous due to their cost-effectiveness, embodying abstract concepts, and making the social studies lesson more enjoyable, they also saw it as a disadvantage because

it prevented the perception of reality. On the other hand, the positive effect of the virtual tour on student success was emphasized.

The information about what kind of studies the virtual tour will bring to the department in the social studies education program has also been tried to be determined in the research.

Keywords: *Social Studies, Virtual Tour, Virtual Reality, Social Studies Teacher Candidates.*

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar LİSTESİ	ix
RESİMLER LİSTESİ	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	ix
KISALTMALAR LİSTESİ	x

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	2
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Varsayımlar	3
1.5. Sınırlılıklar.....	4
1.6. Tanımlar	4

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Sosyal Bilgiler	5
2.1.1. Sosyal Bilgilerin Tanımı ve Kapsamı	5
2.1.2. Sosyal Bilgilerin Amacı ve Önemi	6
2.1.3. Sosyal Bilgilerin Önemi.....	7
2.1.4. Sosyal Bilgiler Dersinin Özel Amaçları;	9

2.1.5. Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Verilecek Beceriler;.....	10
2.1.6. Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Verilecek Değerler;	10
2.1.7. Sosyal Bilgiler Öğrenme Alanları;	13
2.1.8. Sosyal Bilgilerin Temel Özellikleri	15
2.1.9. Sosyal Bilgiler Öğretiminin Temel Amaçları	19
2.2. Sanal Tur	21
2.2.1. Sanal Gerçeklik Kavramı.....	21
2.2.1.1. Sanal Gerçeklik Tanımı ve Uygulamaları.....	21
2.2.1.2. Eğitimde Sanal Gerçeklik	24
2.2.2. Sanal Turun Tanımı	31
2.2.3. Sanal Turun Tarihsel Gelişimi.....	32
2.2.4. Sanal Tur Çeşitleri	32
2.2.4.1. İki Boyutlu (2B) Sanal Turlar	32
2.2.4.2. Üç Boyutlu (3B) Modelleme Esasına Dayalı Sanal Turlar.....	33
2.2.4.3. Panoramik Sanal Turlar	33
2.3. Sosyal Bilgilerde Mekan ve Sanal Tur	34

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli	37
3.2. Çalışma Grubu.....	38
3.3. Veri Toplama Araçları.....	38
3.3.1. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Eğitiminde Sanal Tur Uygulamalarına Yönelik Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	39
3.4. Veri Toplama Süreci.....	39
3.5. Veri Analizi	40

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Sanal Tur Uygulamasına Yönelik Görüşler.....	41
4.2. Sanal Tur Uygulamasının, Avantajları ve Dezavantajlarına Yönelik Bulgular	42

4.3. Sanal Tur Uygulaması ve Sosyal Bilgiler Dersi İlişkisine Yönelik Bulgular	45
4.4. Sanal Tur Uygulamasının Öğrenci Ders Başarı ve Tutumuna Etkisine Yönelik Bulgular	49
4.5. Sanal Tur Uygulamasına İlişkin Eğitim Alma Durumuna Yönelik Bulgular	51
4.6. Sosyal Bilgiler Eğitimi Programında Sanal Tur Uygulamasında Yapılabilecek Çalışmalara Yönelik Bulgular	52
4.7. Sanal Tur Uygulamasında Deneyime Yönelik Bulgular	54
4.8. Sanal Tur Uygulamasını Derste Kullanmayı İstediği Yönteme Yönelik Bulgular	55

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar ve Tartışma.....	57
5.2. Öneriler.....	60
KAYNAKÇA.....	61
EKLER.....	68
Ek 1: Etik Kurul İzni.....	68
Ek 2: Uygulama İzni.....	69
Ek 3: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu.....	70
ÖZGEÇMİŞ.....	73
İNTİHAL RAPORU.....	74

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 2.1. E-Öğrenmenin Öğrenci ve Öğretmen Yönünden Faydaları.....	28
Tablo 2.2. Geleneksel Öğretim ile E-öğrenim Karşılaştırması.....	30
Tablo 3.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri	38
Tablo 4.1. Sanal Tur Uygulamasına Yönelik Görüşler.....	41
Tablo 4.2. Sanal Tur Uygulaması, Avantajları ve Dezavantajlarına Yönelik Bulgular	42
Tablo 4.3. Sanal Tur Uygulaması ve Sosyal Bilgiler Dersi İlişkisine Yönelik Bulgular	45
Tablo 4.4. Sanal Tur Uygulamasının Öğrenci Ders Başarı ve Tutumuna Etkisine Yönelik Bulgular	49
Tablo 4.5. Sanal Tur Uygulamasına İlişkin Eğitim Alma Durumuna Yönelik Bulgular	51
Tablo 4.6. Sosyal Bilgiler Eğitimi Programında Sanal Tur Uygulamasında Yapılabilecek Çalışmalara Yönelik Bulgular	52
Tablo 4.7. Sanal Tur Uygulamasında Deneyime Yönelik Bulgular	54
Tablo 4.8. Sanal Tur Uygulamasını Derste Kullanmayı İstedığı Yönteme Yönelik Bulgular	55

RESİMLER LİSTESİ

Resim 2.1. Sanal Gerçeklik Temsili Resim.....	26
--	----

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1. Sosyal Bilgiler Dersinin Dört Temel Özelliği.....	15
---	----

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

BKNZ: Bakınız

GUI: Grafik Kullanıcı Arayüzü

HMD: Head Mounted Display (Monte Ekran)

HTML: Hiper Metin İşaretleme Dili

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

PC: Personal Computer (Kişisel Bilgisayar)

PDA: Kişisel Dijital Asistanlar

PILE: Fiziksel Olarak Etkileşimli Bir Öğrenme Ortamı

VR: Virtual Reality (Sanal Gerçeklik)

BÖLÜM I

GİRİŞ

Araştırmanın giriş bölümünde, araştırmanın temelini oluşturan problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, problem cümlesi, alt problemleri, sayıltıları, sınırlılıkları ve başlıca tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

İnsanın dünyada var olduğu tarih boyunca kişiler yaşamlarını sürdürebilmek için yeni şeyler keşfetmiş, ihtiyaçları doğrultusunda yeni icatlar yapmışlardır. Yani hayatlarını kolaylaştırmanın yolunda birtakım değişimlerle teknolojinin oluşumunu sağlamış ve gelişimine katkıda bulunmuşlardır.

Teknoloji internetin ortaya çıkmasında önemli bir faktör olmuştur ve bununla beraber günümüzde teknoloji hayatımızın her alanına nüfuz etmiştir. Öyle ki en basit yaptığımız rutin işlerde dahi teknolojinin kullanımı vazgeçilmez olmuştur.

Teknoloji, gelişmesiyle birlikte ortaya çıkan araç ve gereçlerin yıllardan beri değişim ve dönüşümüyle internetin oluşumunda önemli bir faktör olmuştur. İnternet; günümüzün en büyük teknolojik ağıdır (Beceran, 1997). Geçmişteki yaşantımızda internetin önemi fark edilmemişken günümüzde büyük bir hızla hayatımıza girmeyi başarmıştır ve toplumumuzda en yaygın olarak kullanılan iletişim araçlarından biri olmuştur.

Dünyamızın hızlı değişmesi ve artan teknolojik gelişmelerle birlikte insanlar birçok alanda bilgi edinmede teknolojik desteklere ihtiyaç duymaktadır. Eğitim de bu alanların en başında gelmektedir. Eğitimin öğrencilere aktarılması konusunda birçok yöntem ve metot vardır. Bu yöntem ve metotlar derslerin içeriğine göre değişmektedir. Sosyal bilgiler dersi de bu yöntem ve metotların uygulandığı derslerden bir tanesidir. Sosyal bilgiler dersi içinde birçok disiplin vardır. Günümüz eğitim yaklaşımında da çağa ayak uydurmak için teknolojik araç ve gereçlerden sık sık faydalanılmaktadır. Çünkü gelişen ve değişen dünyada öğrencilere bilgiyi öğretmek gün geçtikçe zorlaşmaktadır. Okul duvarları arasında geleneksel eğitim yöntemi ile

bir bilginin öğretilmesi oldukça zordur. Öğrencilerin daha aktif olmalarını, yaratıcı düşünmelerini ve mekânları daha iyi kavramalarını sağlamak amacıyla sanal tur yöntemi geliştirilmiştir (Koca ve Daşdemir, 2018).

Literatürde konu ile ilgili fazla çalışmanın olmaması ve yapılacak olan araştırmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının konu ile ilgili görüşlerinden yola çıkarak sanal tur uygulamalarının öğretime katkısı araştırmacıların ve öğretmen adaylarının dikkatini çekecektir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Yapılan araştırmanın asıl amacı; teknolojinin Türkiye’de gelişimiyle beraber eğitim sisteminde kullanılan sanal tur uygulamalarının sosyal bilgiler dersi bünyesinde sosyal bilgiler öğretmenliği okuyan öğrenciler tarafından incelenmesidir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarına sanal turun önemini, işlevini, olumlu ve olumsuz yönlerini vurgulayarak lisans dersleri kapsamında bölüme katkısının neler olabileceği saptamak ve bu bağlamda sanal tur öğretiminin öğretmen adaylarının ilerleyen dönemdeki meslek hayatlarındaki işlevselliğini öğrenmek amaçlanmıştır. Bu amaçlar doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere cevaplar aranmak istenmiştir:

1. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “sanal tur” kavramına yönelik bilgileri nasıldır?
2. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sanal tur uygulamalarını sosyal bilgiler dersinde kullanılmasına yönelik görüşleri nasıldır?
3. Sosyal bilgiler öğretmen adayları sanal tur uygulamalarını sosyal bilgiler eğitiminde hangi öğrenme alanlarıyla ilişkilendirmektedir?
4. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının aldıkları lisans eğitimi sanal tur uygulamalarını kullanmalarına yönelik becerilerine yönelik etkisi nasıldır?
5. Sosyal bilgiler öğretmen adayları sosyal bilgiler eğitiminde sanal tur uygulamalarını daha etkili kullanılması için ne tür etkinlikler yapabilmektedir?
6. Sosyal bilgiler öğretmen adayları sosyal bilgiler dersinde sanal tur kullanımının öğrenci başarısında etkisi olduğunu düşünmekte midir?
7. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sanal tur ile ilgili akademik yeterlilikleri nasıldır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Okul duvarları arasında geleneksel eğitim yöntemi ile bir bilginin öğretilmesi oldukça zordur. Öğrencilerin daha aktif olmalarını, yaratıcı düşüncelerini ve mekanları daha iyi kavramalarını sağlamak için sanal tur uygulamaları geliştirilmiştir. Bu yöntemle de öğrencilerin daha hızlı öğrenmeleri, aktif ve yaşayarak öğrenmeleri sağlanmıştır (Koca ve Daşdemir, 2018). Sanal tur uygulamasının eğitim alanında kullanılması oldukça yeni bir kavram olması ile birlikte zamanla sosyal bilgiler dersi içinde önemli bir öğretme yöntemi olmuştur. Sanal tur yöntemi sayesinde öğrenci konu ile ilgili bilgileri yaşayarak ve yaparak öğrenmiştir.

Sanal tur uygulamaları ile birlikte öğrenciler dijital ortamda çeşitli yerleri görebilir ve sanal bir gezinti yapabilirler. Özellikle görsel öğelere ihtiyaç duyulan sosyal bilgiler eğitiminde sanal tur uygulamaları ile öğrencilere gerçeklik kavramı daha somut bir şekilde kazandırabilir.

Literatürde sosyal bilgiler eğitiminde sanal tur uygulamasına ilişkin yapılan çalışma sayısı oldukça sınırlıdır. İlgili alan yazın incelendiğinde sosyal bilgiler dersinde sanal tur kullanımının sosyal bilgiler öğretmenlerine yönelik görüşlerine yer verilmiş (Altınbay, 2019). Diğer bir yandan sosyal bilgiler öğretiminde sanal tur uygulamalarının kullanılmasının etkisi incelenmiş (Koca ve Daşdemir, 2018). Yapılan araştırmalar kapsamında sosyal bilgiler öğretmen adaylarına yönelik bir çalışmanın olmaması açısından, çalışmanın hem sosyal bilgiler öğretmenliği bölümüne olan katkısı hem de sanal tur uygulamalarının kullanılmasının önemini literatürde arttıracığına inanılmaktadır. Diğer bir önem olarak da bundan sonraki yapılacak araştırmalarda araştırmacılara örnek teşkil etmesi düşünülmektedir.

1.4. Varsayımlar

Araştırmada varsayımlar olarak,

- Araştırma için hazırlanmış olan veri toplama aracı yarı yapılandırılmış görüşme formunun kapsam ve geçerliliği için uzman görüşlerinin yeterli olarak görüldüğü
- Veri toplama sürecinde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sorulara objektif ve içtenlik ile cevap verdikleri
- Araştırma için kullanılan veri toplama aracının yapılan araştırmanın amacına ve konusuna uygun olarak görüldüğü varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Yapılan araştırma,

- Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarıyla,
- Araştırma için araştırmacının kullanmış olduğu konuya ilişkin kaynaklar ile,
- 2021-2022 eğitim öğretim yılında Türkiye'nin Akdeniz bölgesinde bulunan bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesi öğrencileri ile sınırlı tutulmuştur.

1.6. Tanımlar

Sosyal bilgiler: Sosyal bilgiler, bireyin toplumsal varoluşunu desteklemek amacıyla, tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını içeren bir öğrenme alanını kapsayan bir ders olarak tanımlanmaktadır. Bu ders, insanın sosyal ve fiziksel çevresiyle etkileşimini geçmiş, günümüz ve gelecek bağlamında inceler. Bu anlamda, sosyal bilgiler, bütüncül bir öğretim anlayışıyla yapılan bir derstir (MEB, 2005, s. 46).

Sosyal bilimler insan faaliyetlerini araştıran bir bilim iken, sosyal bilgiler ise sosyal bilimler içinde yer alan bir okul programıdır (Şimşek, 2007).

Teknoloji: Ürünler ve süreçler aracılığıyla bilginin uygulanması, bireylerin ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yapılan bir faaliyettir (Tekin & Burgess, 2000).

Sanal tur: Sanal turlar, bireylere gerçek mekanların internet ortamına aktarılmasıyla oluşturulan ve ses, görüntü, dizayn ve yazı gibi unsurlarla desteklenen sanal gerçeklik faaliyetleridir (Özen, 2006). Bu turlar, hedeflenen amaçlar doğrultusunda tanıtım, hizmet ve bilgi sağlamayı amaçlar.

Animasyonlu tasarım, metin ve resimlerle sanal gerçeklik teknolojisinin desteğiyle sanal bir ortamda kullanıcılara bilgi, reklam ve hizmet sağlamaya yönelik bir turist düzenlemesidir (Özen, 2006).

Sanal Gerçeklik: Geribildirim bir veya daha fazla duyuya tersine çevirerek katılımcının konumunu ve eylemlerini algılayan etkileşimli bilgisayar simülasyonlarından oluşan ortam, zihinsel olarak simülasyona dalmışlık hissi veren uygulamadır (Sherman & Craig, 2003).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Sosyal Bilgiler

2.1.1. Sosyal Bilgilerin Tanımı ve Kapsamı

İşlevi etkin ve sorumlu vatandaşlar yetiştirmek olan eğitim sisteminde bu rolün yerine getirilmesinde sosyal bilgiler öğretim programı önemlidir. Sosyal bilgiler müfredatı toplumu doğrudan ilgilendiren konuları içermektedir. Milli Eğitim Bakanlığı Sosyal Bilgiler Öğretim Programı (MEB, 2018) sayesinde öğrenciler vatanlarını seven, haklarını bilerek kullanan ve vatandaş olarak sorumluluklarını yerine getirmeyi bilen kişilikler haline gelmektedir. Bu bağlamda sosyal bilgiler programı, ülkesine ve milletine fayda sağlayacak, yetkilerinin belirlediği sınırları aşmadan ülkenin kararlarına katılabilecek kişileri yetiştirmekle görevlendirilmiştir.

Sosyal bilimler insan faaliyetlerini inceleyen bir bilim iken, sosyal bilgiler sosyal bilimler içinde var olan bir okul programıdır. Ortam olarak demokratik bir yapıda iyi insan ve faydalı vatandaşlar yetiştirmeyi amaçladığı için ilişkilerinde insan odaklı bir birimi vardır. Sosyal bilimlerden sosyal bilim konularını öğretim amacıyla benimsemiştir (Şimşek, 2007, s. 8).

Sönmez (2005: 455)'e göre tanım olarak sosyal bilgiler, toplumsal hayata yön veren herhangi bir toplumsal olgu ya da ilişkiyi içeren bir süreç sonucunda ortaya çıkan ve toplumsal olgulara dayalı kanıtlara dayanan çöşkulu bilgilerdir. Sosyal bilgiler, çağdaşlaşan ülke ve dünya koşullarında hemen hemen her disiplinde bilinçli karar vermeyi ve öğrenmeyi sağlayan etkili toplumları güçlendirmek için beşeri yani insana yönelik sosyal bilimlerden gelen yöntem ve bilgileri birleştiren bir müfredat türü olarak da tanımlanmaktadır (Ulukaya Öteleş, 2021).

Sosyal bilgiler, tarih, coğrafya, hukuk, antropoloji, arkeoloji, ekonomi, felsefe ve sosyal bilimlerden türetilen tüm bilimler için bir başlangıç noktası olarak müfredat içinde sistematik ve koordineli bir çalışma alanı sağlar (Berber, 2019, s. 10).

Fen bilgisi, türkçe, matematik gibi derslerden biri olan sosyal bilgiler dersi, sosyal bilgileri oluşturan bilimler ve ilgili öğrenme alanları esas alınarak müfredatın belirlenmesinde

kullanılmaktadır. Bilime dayalı veya bilime benzer yapıda sosyal bilgi kaynakları da sosyal bilimleri içerir (Sağlamer, 1980, s. 6).

Bireylerin oluşturdukları sosyal kurumları, cihan ve zamanı, toplumsal sorunlar ve çözümleri, toplumdaki gelenek ve görenekler, bireylerin yaşamsal ihtiyaçlarına dayalı geçmişteki ve gelecekteki gelişmeler vb. faktörlerle ilişkilerini ve etkileşimlerini incelemektir. Konular sosyal bilgilerde temel alanı oluşturur. Diğer bir yandan sosyal bilgiler, insanların fiziksel ve sosyal çevrelerini, kültürel miraslarını ve özelliklerini, yaşamımıza etkilerini inceleyen bir ortaokul dersidir (Güngördü, 2002).

2.1.2. Sosyal Bilgilerin Amacı ve Önemi

Öğrencilerin güncel toplumsal sorunları ele aldığı ve irdedeği bir öğretim programı olan sosyal bilgiler, iki temel düşünceye dayanmaktadır. Bunlardan ilki, 1890'lardan itibaren Amerika'ya yerleşen birçok göçmenin dünyanın farklı bölgelerinin vatandaşları olarak entegrasyonunu hızlandırmaktır. İkinci neden ise program temalarının çocukların ilgi alanlarına ve günlük yaşamlarına dokunacak şekilde düzenlenmesi gerektiğini savunan John Dewey ve arkadaşlarından etkilenen anlayıştır (Safran ve Ata, 2003, s. 339).

Özmen (2010)'e göre insan etkileşim halinde olan bir varlık olarak kişiliği gereği sosyaldır. İnsanlar çevrelerinden değerleri, inançları ve alışkanlıkları öğrenirler. Eğitimin önemli bir rol oynadığı yer burasıdır. Eğitim yoluyla birey bir yandan toplumun arzu ettiği değer ve davranışları kazanırken diğer yandan sosyalleşir. Bu şekilde sosyal devamlılık garanti altına alınmış olur. Özmen (2010)'ın açıklamaları dikkate alındığında sosyal bilgiler müfredatı, bireylere toplumsal değerlerin aşılması yönünden de önemlidir. Karakuş'un (2006: 27) sosyal bilginin bireyin kimliğinde, kendisi ve çevresiyle ilişkisinde çok önemli bir yere sahip olduğunu belirtmektedir. Sosyal bilgiler yoluyla öğrencinin bu yaklaşımı destekleyen topluma adapte olması için sahip olması gereken bilgi, beceri ve tutumların kazandırılması sağlanır.

Genel düzeyde sosyal bilimler derslerinin amaçları; öğrencilere öğrenme isteğini aşmak, güncel olaylara karşı farkındalık ve duyarlılıklarını artırmak, yaşamlarında temel tutum ve değerlerle bilgi ve beceriler kazanmak, problem çözerek etkin ve doğru kararlar verme yeteneklerini geliştirmek, kavramı açıklanmıştır. Örneğin öğrencilerin merakını uyandırmak, demokratik ve küresel değerler vermek, bu konularda donanımlı vatandaşların ilgi ve alakalarını sağlamak şeklindedir (Yaşar, 2005: 333).

Sosyal bilgiler tanımlarının genel kapsamı ve sosyal bilgiler öğretiminin genel amaçlarını belirleyen özellikler; aktif vatandaş olmak, insan deneyiminin, sosyalleşmenin, karşı sosyalleşmenin, bilimsel düşüncenin ve geçmişi, bugünü ve geleceği içeren zaman boyutunun bütünlüğüdür (Yeşil, Zırhlıoğlu ve Yayla, 2022, s. 17).

Devletin topluma kazandırmak istediği insan tipi, okullardaki sosyal bilgiler sayesinde mümkün olacağı görünmektedir. Sosyal bilgiler, görüş olarak sosyalist, totaliter ve demokratik vb. toplumun yönetim biçimine göre şekillenir ve söz konusu yönetişimin özelliklerini yansıtır. Dolayısıyla bireylere açıklanan sosyal bilgiler, içinde yaşadıkları toplumun değerlerine ve kurallarına göre şekillenir (Safran, 2006, s. 12).

Bireylerin topluma uyum sağlamaları, toplumun değerlerini korumaları ve hayatta karşılaştıkları sorunları çözmeleri sosyal bilgilerin ortak amaçları olarak kabul edilmektedir (Bahar, 2007: 48).

Sosyal bilgiler dersleri, bilmeden batıl inançlara inanmak, kendi yaratıcı düşünme tekniklerini geliştirmek, başkalarının görüş ve görüşlerine saygı duymak yerine, kendi kişisel görüşlerini ortaya koymayı ve doğru bilgilere erişmeyi amaçlar (Oğuz, 2007, s. 44).

Sosyal bilgiler öğretim programı ders planlarına dahil edildikten sonra, çeşitli biçimsel tanımlar ve görece kabul görmüş ancak tamamen evrensel olmayan bazı tanımlar da geliştirilmiştir. Bu tanımları geniş yapan Safran (2006)'a göre sosyal bilgiler, insan yaşayışlarından hareketle insan toplumundaki kuruluşlar ve sosyal grubun üyesi olan insanlarla ilgilenen tüm gereçlerdir. Bu açıklamadan sonra sosyal bilimlerde isim koyma sorunu uzun bir süre daha devamlılığını sağlamıştır. Bu tanımın formüle edilmesinin ardından, farklı ülkelerde sosyal bilgiler eğitiminin amacı, ülkeler tarafından sosyal bilgiler öğretim programına yüklediği görevler ve dünyaya etkisi, sosyal bilgilerin yeniden tanımlanması ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Böylece sosyal bilgilerin tanımı üzerine tartışmalar yeniden başladı. Sosyal bilgilerin en geniş tanımlarından biri, bireylere topluma adapte olmak için sahip olunması gereken bilgi, beceri ve tutumları kazandırmaktır (Ross, 2006).

2.1.3. Sosyal Bilgilerin Önemi

Sosyal bilgiler, bireyin tinini ahlak ve yapı olarak kültür temelinde örgütleyerek insan oluşumuna katkı sağlayan bir derstir. Ayrıca bireylerde bağımsızlık, vatana ve millete bağlılık arzusunu aşıl原因an bu eğitim, ahlak eğitiminin kazanılması ve kazanılan eğitimin diğer nesillere aktarılması açısından oldukça önemlidir (Bahar, 2007, s. 48).

Sosyal bilgiler dersleri vatandaşlık, tarih ve coğrafya temelli öğrenimler öğretirken, sosyal beceri ve sosyal değerleri de ön plana çıkıyor. Bu nedenle ders kitaplarında yer alan karakter ve değer eğitimi gibi bölümler de vardır (Bacanlı, 2006, s. 47).

Bireyi toplumsal yapıya adapte etmede ve bireyi hayata hazırlamada etkili olan sosyal bilgilerle ilgili farklı tanımların var olduğu gözlemlenmiştir. Sosyal bilgiler birden fazla disiplini ve yapıyı içeren bir derse sahip olduğu için yaşadığımız ülkemizde ve dünyada tanımına yönelik farklı ifadeler bulunmaktadır (Öztürk, 2012). Ayrıca sosyal bilgiler dersinin okullarda, müfredat içinde öğretimi konusunda küresel bir fikir birliğinin olmadığı söylenebilir. ABD merkezli bazı öğretmenler sosyal bilimleri, özellikle ekonomi ve felsefe olmak üzere sosyal bilimlere dayalı bilgileri öğretmek için kullanırken; müfredat olarak sosyal bilgiler öğretimi konusunda ikinci bir görüş almak; kültürün nesilden nesile aktarılmasında bir araç olarak kullanılan toplum ve bireyin toplumla ilişkisi ile ilgili sosyoloji ve psikoloji gibi konuları öğretir. Sosyal bilgilerin okullarda müfredat olarak öğretilmesinin üçüncü yolu, onu evrensel kültürel çeşitlilikle birleştirmek ve dünya çapında ortak bir değer yargı sistemi oluşturarak küresel olanları oluşturmaya yönelmektir. Elbette bu yaklaşım, ülkelerinin yerel ve ulusal düzeydeki medeni hak ve sorumluluklarının farkına varmalarını ve ardından kültürlerarası diyalog ve evrensel vatandaşlık konusunda evrensel bir farkındalık kazanmalarını içerir. Ulusal vatandaşlık niteliği, küresel vatandaşlık için bir gerekliliktir (Levstik & Tyson, 2008). Bu nedenlerle, herkesin üzerinde uzlaştığı, evrensel olarak kabul edilmiş bir sosyal bilgiler tanımı yoktur. Sosyal bilgileri tanımlamadaki tüm bu zorluklara rağmen, sosyal bilgiler alanında en yaygın olarak kullanılan tanımlardan biri, psikoloji, felsefe, sosyoloji, test gibi çeşitli sosyal bilimler bilgisinin incelenmesi ve bilimsel çalışmaların sonuçlarının herhangi bir kombinasyonunun incelenmesidir. Çocuklar anlayabilir ve böylece anlaşılabilir ve bu bilgiler verildiğinde bilgilerin uyum ve iyileştirme için kullanılabileceği bir öğretim programıdır (Kaur, 2012).

Sosyal bilgiler, mevcut içeriği ile bireylerin sosyo-kültürel deneyim kazanmaları, alanında deneyim ve bilgi edinmeleri için en uygun eğitim olarak karşımıza çıkmaktadır. Sosyal bilimler eğitimi ile öğrenciler sadece içinde yaşadıkları toplumun tarihini ve bugününü öğrenmekle kalmaz, aynı zamanda diğer toplumlar hakkında da daha geniş bilgi sahibi olurlar. Bu nedenle bu materyal öğrencilere insanlığın var olduğu tarih boyunca sahip olduğu çeşitli kültürel mirası öğrenme fırsatı olarak sunmaktadır (Çiydem ve Kaymakçı, 2021, s. 180)

Ece (2007)'e göre günümüz küresel eğitiminde yer alan küresel vatandaşlık; konu, barış ve adalet gibi değerler üzerinden ilişkileri geliştiren bir yapının oluşturulması bakımından sosyal bilgiler öğretim programının görev ve sorumluluklarından biri olarak görülmektedir.

Ülkemizdeki çocuklar, demokratik birer Türk vatandaşı olarak sahip olacakları hak ve ödevleri bilmeli, hayatları sürece karşılaştıkları sorunlarla baş edebilmek için çeşitli çözümler geliştirmeli, geçmişlerini bugünden daha iyi öğrenmelidirler. Özgür, planlı ve demokratik bir gelecek vb. sosyal bilgiler öğretim programı da çeşitli uzmanlıkların kazandırılması bağlamında önemlidir (Akdağ, 2008, s. 76).

2.1.4. Sosyal Bilgiler Dersinin Özel Amaçları;

Yazıda ifade edilen Türk Millî Eğitimi'nin genel amaçları ve temel ilkeleri doğrultusunda Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ile öğrencilerin aşağıdaki hedeflere ulaşması amaçlanmaktadır:

1. Öğrencilerin Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak vatanlarını ve milletlerini sevmeleri, haklarını bilme ve kullanma yeteneklerini geliştirme, sorumluluklarını yerine getirme ve millî bilinçle donanmış birer vatandaş olarak yetişmeleri hedeflenmektedir.
2. Öğrencilerin Atatürk ilke ve inkılaplarını, Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasındaki yerini kavramaları ve demokratik, laik, millî ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olmaları hedeflenmektedir.
3. Hukuk kurallarının herkes için bağlayıcı olduğunu ve tüm kişi ve kuruluşların yasalar önünde eşit olduğunu gerekçeleriyle bilmeleri hedeflenmektedir.
4. Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak millî bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul etmeleri hedeflenmektedir.
5. Öğrencilerin yaşadıkları çevreyle ve dünyanın genel coğrafi özellikleriyle tanışarak insan ile çevre arasındaki etkileşimi açıklama ve mekân algılama becerilerini geliştirmeleri hedeflenmektedir.
6. Doğal çevrenin ve kaynakların sınırlılığının farkında olarak çevre duyarlılığı içerisinde doğal kaynakları korumaya çalışmaları ve sürdürülebilir bir çevre anlayışına sahip olmaları hedeflenmektedir.
7. Öğrencilerin doğru ve güvenilir bilgiye ulaşma yollarını bilen bireyler olmaları ve eleştirel düşünme becerisine sahip olmaları hedeflenmektedir.

8. Öğrencilerin ekonominin temel kavramlarını anlayarak kalkınmada ve uluslararası ekonomik ilişkilerde millî ekonominin yerini kavramaları hedeflenmektedir.
9. Öğrencilerin çalışmanın toplumsal yaşamdaki önemine ve her mesleğin gerekli ve saygın olduğuna inanmaları hedeflenmektedir.
10. Öğrencilerin farklı dönem ve mekânlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesneler, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirlemeleri, değişim ve sürekliliği algılamaları hedeflenmektedir.
11. Öğrencilerin bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini bilinçli bir şekilde kullanmaları hedeflenmektedir.
12. Öğrencilerin bilimsel düşünmeyi temel alarak bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretmede bilimsel ahlakı gözetmeleri hedeflenmektedir.
13. Öğrencilerin toplumsal ilişkileri düzenlemek ve karşılaştıkları sorunları çözmek için temel iletişim becerilerini ve sosyal bilimlerin temel kavram ve yöntemlerini kullanabilme yeteneklerini geliştirmeleri hedeflenmektedir.
14. Öğrencilerin katılımın önemine inanmaları ve kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için görüşlerini belirtebilmeleri hedeflenmektedir.
15. Öğrencilerin insan hakları, ulusal egemenlik, demokrasi, laiklik, cumhuriyet kavramlarının tarihsel süreçlerini ve günümüz Türkiye'si üzerindeki etkilerini kavramaları ve yaşamlarını demokratik kurallara göre düzenlemeleri hedeflenmektedir.
16. Öğrencilerin millî ve manevi değerleriyle evrensel değerleri benimseyerek erdemli insan olmanın önemini ve yollarını bilmeleri hedeflenmektedir.
17. Öğrencilerin ülkelerini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık göstermeleri hedeflenmektedir.
18. Öğrencilerin özgür bireyler olarak fiziksel ve duygusal özelliklerinin, ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varmaları hedeflenmektedir (MEB, 2018).

2.1.5. Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Verilecek Beceriler;

Sosyal Bilgiler dersi, öğrencilere birçok önemli beceriyi kazandırmayı hedefler. Bu ders sayesinde öğrenciler, bilgi edinme sürecini etkin bir şekilde yönetme ve kaynakları doğru bir şekilde kullanma yeteneğini geliştirirler. Çevre okuryazarlığı becerisi sayesinde doğal ve sosyal çevremizi anlama ve çevre sorunlarına duyarlılık gösterme konusunda bilinçleniriz. Aynı

şekilde değişim ve sürekliliği algılama becerisi, tarih, kültür ve toplumsal olayların süreçlerini anlama ve değişimleri takip etme yeteneğimizi artırır.

Dijital okuryazarlık ise dijital teknolojileri etkili bir şekilde kullanma, bilgiye erişme ve dijital güvenlik konularında bilinçli olma yeteneğimizi geliştirir. Eleştirel düşünme becerisi, bilgiyi sorgulama, farklı perspektifleri değerlendirme ve mantıklı sonuçlara ulaşma konusunda bize yardımcı olur. Empati becerisi, başkalarının duygularını anlama, onları anlayışla karşılama ve empati kurma yeteneğimizi güçlendirir.

Finansal okuryazarlık, kişisel mali yönetim, tasarruf, yatırım ve tüketim konularında bilinçli olmayı amaçlar. Girişimcilik becerisi ise yenilikçi düşünme, sorunları fırsata dönüştürme ve girişimcilik yeteneklerini geliştirme konularında bize rehberlik eder. Gözlem becerisi, çevremizi dikkatlice gözlemleme, veri toplama ve gözlemlerden sonuç çıkarma yeteneğimizi geliştirir.

Harita okuryazarlığı becerisi sayesinde haritaları anlama, kullanma ve mekânsal ilişkileri anlama yeteneğimizi artırırız. Hukuk okuryazarlığı, hukuki kavramları anlama, haklarımızı bilme ve hukuki sorumlulukları anlama becerisi kazandırır. İletişim becerisi, etkili iletişim kurma, dinleme, sözlü ve yazılı iletişim yeteneklerimizi geliştirmemize yardımcı olur.

İş birliği becerisi, grup çalışmalarında etkili iletişim, takım çalışması ve iş birliği yapma yeteneğimizi ifade eder. Kalıp yargı ve önyargıyı fark etme becerisi, önyargılardan kaçınma, farklılıklara saygı duyma ve objektif değerlendirme yapma konularında bize rehberlik eder. Kanıt kullanma becerisi, bilgi ve verileri doğru bir şekilde analiz etme ve argümanları destekleme yeteneğimizi geliştirir.

Karar verme becerisi, seçenekleri değerlendirme, sonuçları öngörme ve bilinçli kararlar alma konusunda bize rehberlik eder. Konum analizi becerisi, olayları, sorunları ve durumları farklı perspektiflerden değerlendirme ve analiz etme yeteneğimizi ifade eder. Medya okuryazarlığı becerisi, medya mesajlarını anlama, medya türlerini analiz etme ve medya okumayı eleştirel bir şekilde gerçekleştirme yeteneğimizi güçlendirir.

Mekânı algılama becerisi, mekansal ilişkileri anlama, yönlendirme yapma ve mekânsal düşünme yeteneğimizi geliştirir. Öz denetim becerisi, duygusal kontrol, disiplin ve sorumluluk alma yeteneğimizi artırır. Politik okuryazarlık, siyasi süreçleri anlama, demokratik katılım ve toplumsal değişim konularında bilinçli olmayı amaçlar.

Problem çözme becerisi, karşılaşılan sorunları analiz etme, çözüm yolları geliştirme ve sonuçları değerlendirme yeteneğimizi ifade eder. Sosyal katılım becerisi, toplumda aktif rol alma, toplumsal sorunlara duyarlılık gösterme ve toplumsal değişimi destekleme amacını taşır. Tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama becerisi, verileri grafiksel olarak sunma, veriler arasındaki ilişkileri anlama ve sonuç çıkarma yeteneğimizi geliştirir.

Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisi, dilin doğru ve etkili bir şekilde kullanılması, yazılı ve sözlü iletişim becerilerimizin geliştirilmesi anlamını taşır. Yenilikçi düşünme becerisi, yaratıcı düşünme, farklı çözüm yolları bulma ve yenilikçi fikirler geliştirme yeteneğimizi ifade eder. Zaman ve kronolojiyi algılama becerisi, olayları zaman çizgisi üzerinde sıralama, zaman kavramlarını anlama ve tarihî süreçleri takip etme yeteneğimizi hedefler (MEB, 2018).

2.1.6. Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Verilecek Değerler;

I. Toplum içinde herkesin eşit ve adil bir şekilde davranılmasını, hakların korunmasını ve haksızlıkların giderilmesini ifade eden adalet değeri.

II. Aile değerlerine saygı duymayı ve aile içindeki ilişkilerin sağlıklı ve güçlü olmasını amaçlayan aile birliğine önem verme değeri.

III. Bireylerin kendi düşüncelerini özgürce ifade etme, kararlarını bağımsız bir şekilde alabilme ve kendi hayatlarını yönlendirebilme yeteneğini ifade eden bağımsızlık değeri.

IV. Toplum içindeki insanların arasında uyum, anlayış ve anlaşma sağlanmasını, çatışma ve şiddetin önlenmesini hedefleyen barış değeri.

V. Gerçekleri araştırma, kanıtlara dayanma ve objektif bir şekilde düşünme süreci olan bilimsellik değeri.

VI. Emek verme, azimle çalışma, hedeflere ulaşmak için gayret gösterme anlamını taşıyan çalışkanlık değeri.

VII. İnsanların birbirine yardım etme, destek olma ve birlikte hareket etme prensibi olan dayanışma değeri.

VIII. Başkalarının duygularını anlama, onlara karşı hassas olma ve empati yapma yeteneğini ifade eden duyarlılık değeri.

IX. Doğruluk, açıklık ve dürüst davranma prensibi olan dürüstlük değeri.

X. Güzellik anlayışı, sanatsal değerleri takdir etme ve estetik duygusunu geliştirme anlamına gelen estetik değeri.

XI. Her bireyin aynı haklara ve fırsatlara sahip olması, ayrımcılığın ve adaletsizliğin olmaması ilkesi olan eşitlik değeri.

XII. Bireylerin düşünce, ifade, inanç ve eylem özgürlüğüne sahip olmalarını ifade eden özgürlük değeri

XIII. Farklılıklara saygı duyma ve insanların haklarına saygı gösterme anlamını taşıyan saygı değeri olan başkalarına karşı saygılı olma değeri.

XIV. İnsanlar arasındaki duygusal bağları ifade eder, sevgiyle yaklaşma, hoşgörü ve şefkat gösterme anlamına gelen sevgi değeri.

XV. Bireylerin kendi eylem ve kararlarının sonuçlarını üstlenme, toplum ve çevreyle ilgili sorumluluklarını yerine getirme anlamını taşıyan sorumluluk değeri.

XVI. Kaynakları etkili ve verimli kullanma, israf etmemek ve gelecek nesillerin ihtiyaçlarını gözetme anlamına gelen tasarruf değeri.

XVII. Vatanına sevgi ve bağlılık duyma, toplumun ve ülkenin çıkarlarını ön planda tutma ilkesi olan vatanseverlik değeri.

XVIII. İhtiyaç sahiplerine yardım etme, toplumda dayanışmayı ve yardımlaşmayı teşvik etme anlamına gelen yardımseverlik değeri (MEB, 2018).

2.1.7. Sosyal Bilgiler Öğrenme Alanları;

Sosyal bilgiler öğrenim programı çerçevesinde toplam 7 adet öğrenme alanı verilmiştir. Bunlar şu şekilde yer almıştır;

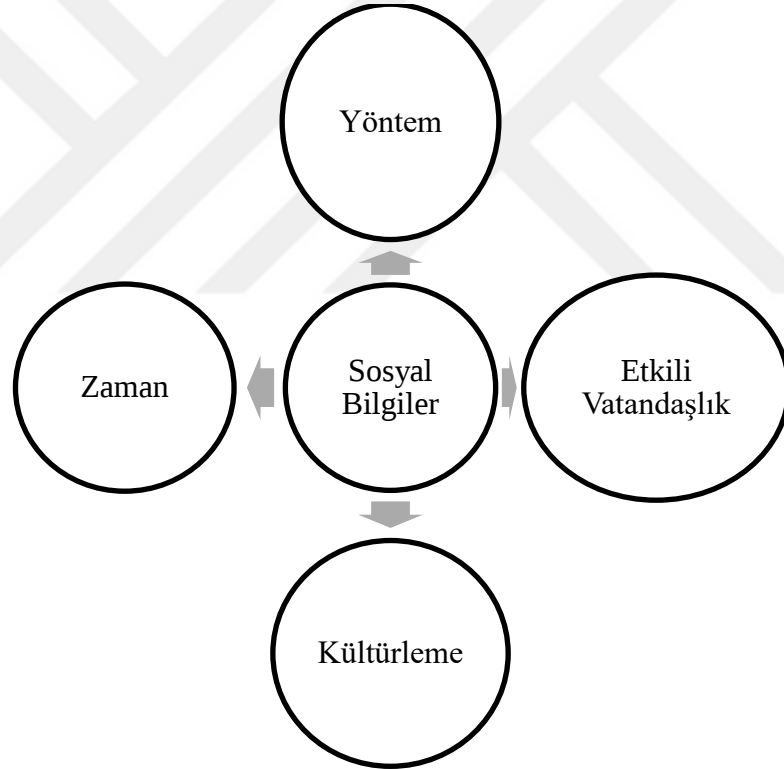
1. Birey ve Toplum öğrenme alanı, sosyal bilgiler dersinde bireylerin toplum içindeki rollerini ve sorumluluklarını anlamalarını sağlamayı hedefleyen bir alandır. Bu alanda, bireylerin kimlikleri, değerleri, hakları ve sorumlulukları konusunda farkındalık kazanmaları teşvik edilir. Ayrıca, toplumsal ilişkiler, aile, arkadaşlık ve komşuluk gibi konular üzerinde durularak sosyal bağlar ve dayanışma kavramları üzerine odaklanılır.
2. Kültür ve Miras öğrenme alanı ise, öğrencilere kültürel çeşitlilik, kültürel mirasın önemi, gelenekler ve değerler konularında bilgi ve anlayış kazandırmayı amaçlar. Bu alanda, kültürel mirasın korunması, farklı kültürler arasında anlayış ve saygının geliştirilmesi, kültürel etkileşimlerin incelenmesi gibi konular ele alınır.

3. İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanı, öğrencilerin insanların yer seçimi, yerleşme, yer değiştirme, çevre etkileşimleri, doğal kaynakların kullanımı ve çevre sorunları konularında farkındalık kazanmalarını hedefler. Bu alanda, coğrafi özellikler, iklim, bitki ve hayvan çeşitliliği, doğal afetler gibi konular ele alınarak öğrencilerin çevre bilinci ve sürdürülebilirlik konularında düşünmeleri teşvik edilir.
4. Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanı, bilim ve teknolojinin toplum üzerindeki etkilerini ve ilişkilerini incelemeyi amaçlar. Bu alanda bilimsel yöntem, teknolojik gelişmelerin toplumda yarattığı değişimler, etik konular, bilimsel araştırma ve keşifler gibi konular ele alınır. Öğrencilere bilimsel düşünme becerileri kazandırılırken, teknolojinin kullanımı ve etkileri konusunda da bilinçlenmeleri sağlanır.
5. Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanı, ekonomik sistemin işleyişini ve bireylerin ekonomik kararlarını anlamalarını hedefler. Bu alanda üretim süreçleri, piyasa ekonomisi, ticaret, tüketim alışkanlıkları, kaynak kullanımı gibi konular ele alınır. Öğrencilere ekonomik düşünme becerileri kazandırılırken, sürdürülebilir tüketim ve kaynak yönetimi konularında da bilinçlenmeleri teşvik edilir.
6. Etkin Vatandaş öğrenme alanı, öğrencilerin demokratik değerleri anlamalarını, aktif vatandaşlık ve toplumsal sorumluluk bilinci geliştirmelerini amaçlar. Bu alanda demokrasi, insan hakları, adalet, katılımcılık, toplumsal değişim gibi konular ele alınır. Öğrencilerin demokratik değerlere sahip çıkmaları, aktif olarak toplumsal sorunlara duyarlılık göstermeleri ve toplumsal değişime destek vermeleri hedeflenir.
7. Küresel Bağlantılar öğrenme alanı, öğrencilerin küresel dünyayı anlamalarını ve uluslararası ilişkileri kavramalarını hedefler. Bu alanda küreselleşme, küresel sorunlar, uluslararası kuruluşlar, kültürel etkileşimler gibi konular ele alınır. Öğrencilerin küresel sorunlara duyarlılık göstermeleri, farklı kültürleri anlama ve küresel iş birliği becerilerini geliştirmeleri amaçlanır (MEB, 2018).

Sosyal bilgiler eğitim programı kapsamında 4, 6, 7 ve 8. sınıflarda öğrencilere dersin özel amaçları, ders kapsamında verilecek değerler, beceriler ve dersin öğrenme alanlarının neler olduğu belirtilmiştir. Bununla birlikte öğrencilerin sosyal bilgiler dersi kapsamında birden fazla statü kazandırılmak istenmiştir. Bu statülerde öğrencilerin gelecek ve toplum içindeki rollerini belirlemede kaynak oluşturmıştır. Öğrenci yaşadığı çevreyi tarihi, coğrafi ve sosyal olarak algılanması sağlanmıştır.

2.1.8. Sosyal Bilgilerin Temel Özellikleri

Sosyal bilgilerin temel yapısına bakıldığında, insan ve toplum içerisindeki değişkenlerin nasıl yönetildiği hakkında bir fikre sahip olmak mümkündür (Johnson, 1990). Sosyal bilgiler, birey ve toplum süzgecinde dünü, bugünü ve yarını anlamak ve gelecek nesillere aktarmak için sahip olunması gereken bilgi, beceri, tutum ve değerleri edinmemize yardımcı olur (Çiydem ve Kaymakcı, 2021). Bireyin toplumdan beklentileri ile bireyin toplumdaki beklentilerini bir araya getirmeyi amaçlayan sosyal bilim, aynı zamanda devletin, yani egemen güç ile birey arasındaki ilişkiyi de devletin özelliklerini detaylandırarak düzenler. Devletin birey olarak yetiştirmek istediği vatandaş tipi. Bu nedenle sosyal bilgiler, insanların toplu olarak yaşaması ve bir toplum olabilmesi için birden fazla önemli anlamı barındırmasıyla bir eğitim programı olarak değişmez özellikleri vardır. Sosyal bilgiler öğretim programının dört temel taşı yani özelliği vardır (Safran, 2008).

Şekil 2.1. Sosyal Bilgiler Dersinin Dört Temel Özelliği

Bu dört temel taş yani özellik, sosyal bilgiler öğretim programının bel kemiğini oluşturmaktadır. Bu yapıyı incelersek;

1. Yöntem: Sosyal bilgiler dersinin, devletin vatandaşın niteliklerini geliştirmek istediği bir ders olduğu bilinmelidir. Dolayısıyla bu derste öğrencilere verilen bilgiler genel ve muğlak

bilgiler olamaz. Bu bağlamda sosyal bilgiler dersindeki öğrenciler için bilgilerin bilimsel olarak doğru ve genel olarak geçerli olması gerekmektedir. Bu aşamada sosyal bilimlerde verilen bilgiler için sadece bilimsel süreçlerle bilgi vermek yeterli değildir. Öğrencileri bilimsel yöntemler konusunda bilinçlendirmek, bilimsel yöntemlerden bilgi edinmek kadar çok önemlidir. Öğrenciler, bilimsel düşünme tekniklerini geliştirmek için bilimsel bilgiye sahip olma süreçlerine aşina olmalıdır. Bu kapsamda da bilgi aktarımı yöntemleri sosyal bilimler müfredatında çok önemli bir rol oynamaktadır. Bilimsel bilgiye erişimin ve bilginin bilimsel süreçlerle öğrencilere aktarılmasının çok ciddi olduğu bir öğretim programında faydalanan yöntem ve tekniklerin faydası yadsınamaz. Sosyal bilim, bilgilerinin kazandırılmasında öğrencileri entelektüel ve bilimsel olarak geliştiren ve motive eden yapılar olan yöntem ve teknikleri fazlaca kullanılmalıdır (Safran, 2008). Bu sayede müfredatımızın merkezinde yer alan yapılandırmacı yaklaşımın en önemli avantajlarından biri sınıfta kullanılan yöntem, teknik ve etkinliklerin seçimidir. Bu bağlamda öğretim programımızın çeşitlenmesi, kazanımların artması, disiplinler arası ve sarmal özelliklerin geliştirilmesi ile birlikte yöntem ve tekniklerin seçiminde çeşitlilik kullanılmıştır. Bu türde öğretmenler sınıfta kullanılacak yöntem ve teknikleri seçerken daha alternatif ve bağımsız davranış sergileyebilmişlerdir. Öğretmenlerin yöntem ve teknik seçimini etkileyen farklılıklar ortaya çıkmıştır. Öğrencinin bilgi, beceri, tutum ve değerleri etkin bir şekilde kazanabilmesi için öğretmen seçimini etkileyen değişkenler çok boyutlu ve birbirine paraleldir. Sınıfta tercih edilen yöntem ve teknikler, çocuğu süreçte katılarak aktif hale getirirken öğrencinin amaçlanan yararına hizmet etmelidir. Ayrıca okula ve sınıflara uygun olmalı ve öğrencinin ilgi, istek ve yeteneklerine uygun olmalıdır. Tüm bu yapılara yanıt verebilecek bir yöntem ve teknik seçmek, bilginin ne kadar etkili aktarıldığı sorusunu da beraberinde getiriyor.

2. Etkili Vatandaşlık: Bireyler ve toplum arasında eğitimin birçok işlevi vardır. Eğitimin en ciddi işlevi politik olan işlevidir. Dünyada ülkelerinin eğitim vermesinin elbette birçok nedeni var, ancak dünyada ülkeler öncelikle politik yani siyasi misyonlarını yerine getirmek için eğitim veriyor. Eğitimin politik işlevi, devletin eğittikleri insanlar üzerindeki ideolojik talepleriyle ilgilidir. Ülkeler, eğitimi yönetsel hayatta kalmalarını ve sürdürülebilmelerini sağlamak için hayatta kalacak bir dal olarak görmektedir. Böylece ülke rejimleri, devletin düşüncesini ve yönetim sistemini eğitim yoluyla bireylere aktarmakta ve eğitim yoluyla devletin yönetsel sürekliliğini sağlamaktadır. Yeni nesillere aktarılmadan ve eğitimle benimsenmeden kalıcı ve kalıcı olabilecek böyle bir siyasi ideoloji ve yönetim yoktur. Örneğin; Türkiye Cumhuriyeti'nin yönetim şekli cumhuriyettir. Cumhuriyeti yeni nesillere anlaşılır

kılmak, yaşatmak ve ileriye taşımak için eğitimden yararlanıyoruz. Dünya devletleri, mevcut hükümetlerinin ve ideolojilerinin varlığını sürdürmek için eğitimin politik işlevini kullanır. Eğitimin ülke rejimleri için önemi yalnızca kendi idari ideolojilerinin devamlılığını sürdürmek değildir. Başka bir deyişle, ülkenin siyaset felsefesini sürdüren ve geliştiren kişilerin yetiştirilmesinin yanı sıra, ülkeye yöneticiler hazırlayabilen, ülke ve yurttaşlarında milli bilinç oluşturabilen, sorumluluk, hak ve sorumluluklarını yerine getirebilen kişileri yetiştirmektir. Etkili bir şekilde. Güçlü bir yurttaşlık duygusu ve demokrasi, etkili bir yurttaşın sahip olması gereken diğer niteliklerdir. Vatandaşlık özelliklerini kazanmak için sahip olunması gereken bilgi, beceri, tutum ve değerler özellikle sosyal bilgiler eğitim programı içerisinde çok iyi ifade edilmektedir (Safran, 2008).

3. Kültürleme: Eğitim bir süreci ifade eder. Bunu yaparken, sistem içinde kendi kendine dönen bir zaman zinciri ve döngüsel bir devinim veya durum oluşturur. Bu sayede öğretim, ne katkı sağlıyorsa sağlasın yeni ve genç kuşaklara bir aktarım işlevi yapar. Eğitim, tüm yeni kuşağa ondan önceki neslin gelenek ve görenekleri gibi kültürünü oluşturan özelliklerini; değer, tutum ve becerileri gibi yapısını oluşturan özelliklerini belirli bir program dahilinde aktaran bir sistemdir. Eğitim bir kültür aktarım vasıtası olarak görülebilir, başka bir deyimle eğitim bir kültür transfer sürecidir (Fidan, 2012). Toplumlar, şimdiki nesli maddi ve manevi kültürleriyle tanıştırır ve kültürlerini daha da geliştirmeyi amaçlar. Genç neslin amacı, mevcut kültürü topluma tanıtarak topluma uyum sağlamaktır. Bir önceki kuşağın toplumda var olan kuralları benimsediği ve bu kurallar sayesinde toplumu terk etmediği ve topluma uyum sağladığı eğitim süreci ile yeni kuşağa öğretilerek bir tür nesil kargaşasının önüne geçilmek amaçlanmaktadır. Safran (2008)'a göre toplumsal kültür iki şekilde devam ettirilir: Birincisi, toplumda yer alan kültürel değerler ciddi bir şekilde takip edilir ve toplumsal değerler değişmeden sonraki nesillere aktarılacak şekilde yaşatılır. İkinci şekil ise kültürel değerlerin özüne dokunmadan daha ciddi bir şekilde benimsemek ve yaşatmak için kültürel değerleri çağın ihtiyaçlarına göre şekillendirerek muhafaza etmektir. Eğitim programlarının geneline bakıldığında, kültürel çalışmaların sosyal bilgiler öğretim programlarına entegre edilmesi için çaba sarf edildiği görülmektedir.

4. Zaman (Geçmiş, Bugün, Gelecek): Bir arada yaşayan ve insanları bir arada tutan insanların yarattığı tüm fiziksel ve zihinsel unsurlar kültürdür ve sosyal bilgiler derecesi bir kültürel transfer derecesidir. Kültür bir toplumun sahip olduğu kimliğidir ve o toplumu başka toplumlardan farklılaştıran fiziksel-ruhsal, sözlü-yazılı unsurların tamamıdır. Kültür değerlerin toplamı değildir. Kültür, toplumu yapılandıran geçmişin insanların inançlarına, değerlerine

ve tutumlarına derinden kök salmıştır. Başka bir deyimle, kültür dünden bugüne gelir. İçinde var olduğumuz toplumun kültürünü aktarmayı amaçlıyorsak bireyleri geçmişleri hakkında eğitmek gerekir. Bireyin kültürünü öğrenerek geçmişi, geçmişte yaşayan insanların hayatlarını, yaptıkları eylemleri, çevreyi ne şekilde yapılandırdıklarını ve toplumu hangi şekilde dizayn ettiklerine de ulaşılır. Bireyin içinde var olduğu toplumda adapte olmak ve o toplumun kültürünü bilmek; Geçmişin tezahürü, kültürün kazanılması ve toplumun hayata adapte edilmesi bugüne, yani kültürün geçmişten bugüne aktarılmasına bağlıdır. Kültürlü bir insan bugün içinde yaşadığı topluma uyum sağlar ve kültürü gelecek nesillere aktarmaktan sorumludur. Safran (2008)'a göre süreç boyunca birey geçmişin kültürünü benimser, bugünü yaşar ve yarına aktarır.

Sosyal bilgilerle ilgili bu yaklaşımlar, sosyal bilgileri daha etkili kılmak için tasarlanmıştır. Sosyal bilgiler eğitimini aktif kılmak için bu yaklaşımları uygulamanın yanı sıra öğrenci için süreç anlamlı olacak, öğrenci öğretme-öğrenme sürecine ulaşmadan önce motive edilecek şekilde öğretme-öğrenecek yapısıyla tasarlanmalıdır. Süreç buna göre tasarlanmalıdır. İlgi, ihtiyaç ve yetenekler ile öğrenciler, hayatın gerçek hayata yakınlığı ilkesine göre okulda gördüklerinin somut eşdeğerlerini görmelidir. Yapılandırmacılığın temel kavramlarının merkezinde kalarak ve kalarak öğrenmelerine izin verin. Hafızalarda olması gereken öğrenme sürecinde öğrendikleri, nerede, ne zaman ve nasıl hareket edeceği kanısına varılması kişilerle alakalı bir durumdur. Sosyal bilgiler öğretiminin etkili olabilmesi için sürecin bir bütün olarak öğrenciye sunulması ve aynı zamanda anlamlı olması gerekir. Süreci bir bütün olarak öğrenciye sunabilmek için öncelikle bilişsel bilgilerin verildiği ortamdan öğrenciyi uzaklaştırmak öğretme-öğrenme ortamını öğrenciye göre hazırlamak gerekmektedir. Sosyal bilgiler eğitimi, bilişsel, duyuşsal ve psiko-motivasyonel bilgileri öğreten bir çalışma alanıdır. Bir sosyal bilgiler müfredatındaki konular, öğrencilerin zihinsel süreçler yoluyla öğrenebilecekleri, duyu ve tutumlarına hitap eden değerleri öğretebilecekleri konulardır. Sosyal bilgiler, öğrenilenlerin yaşamda uygulandığı bir öğretim programıdır. Sosyal bilgiler öğretim programının uygulama boyutunu ele alır (Safran, 2008).

Sosyal bilgiler öğretiminin amacı, çok önemli bir özelliği olan diğer derslerin öğretim hedeflerinden farklıdır. Sosyal bilgiler, devletin ve milletin devamlılığını garanti eden programlardan biridir ve bu nedenle sosyal bilgiler derslerinde eğitim çok derin değerlere oturtulmalıdır. Eğitime ne kadar etkin değer verilirse, sosyal bilgiler o kadar etkili olur. Sosyal bilgilerde öğretme-öğrenme sürecinin etkili olabilmesi için öğrencilerin zihinsel yeteneklerinin üst düzeyde geliştirilmesi gerekmektedir. Aklını etkin kullanabilen ve üst düzeyde

sorgulayabilen bireyler, durumlar karşısında daha kararlı ve mantıklı cevaplar verebilir ve problem çözmeye becerilerini geliştirebilir. Etkili sosyal bilgiler öğretiminin en önemli parçası öğretme-öğrenme sürecinde bilgiyi öğreten öğretmen ve bilgiyi alan öğrencinin rolüdür. Bu süreçte bilgiye birinci el kaynaktan sahip olan öğrenci bilgiyi yönlendirir, bilgiyi aktif olarak deneyimleyerek öğrenir, öğrenciye bilgi öğretmede rehberlik eden öğretmen ise tüm niteliklerini yerine getirir ve faydalı bir aktif çalışma gerçekleştirir (NCSS, 2014).

2.1.9. Sosyal Bilgiler Öğretiminin Temel Amaçları

Sosyal bilgiler, birey ve toplum arasındaki uyumu sağlayan bir programdır. Bu bağlamda sosyal bilgiler, bireyin topluma uyum sağlamak için yapması gereken eylemleri ifade eder. Sosyal bilgiler, onları eğitim kavramında 'gerekli' hale getirmesi açısından önemlidir (Binbaşıoğlu, 1981). Bireyin çevresini gözlemleyerek, doğayı tanıyarak ve koruyarak, kendi tutum ve tutumunu, çevresinin de hem doğaya hem de değişen ilişkilere karşı tutum ve davranışlarıyla uyum ve etkileşim kurması mümkündür (Uğurlu, 2007). Bu nedenle sosyal bilginin kazanımlarının bireylere aktarılması, bu bireylerin toplumda aktif vatandaşlar olmalarına yardımcı olmakla kalmaz, aynı zamanda bu bireylerden oluşan toplumun daha üretken ve sağlıklı olmasına yardımcı olur.

İlk insan yapımı toplumlarda bile, toplumun uyum içinde yaşaması için bazı kuralların gerekli olduğu inanılmaz bir gerçektir. Buna göre en ilkel toplumlar bile birlikte yaşamak için sosyal kuralları öğrenmek zorunda kalacaktır. Gelişen ve değişen toplumlarda kurallar bu değişim ve gelişimle birlikte genişledikçe daha karmaşık hale gelmiş, sadece aileden veya çevreden öğrenilemeyecek boyutlara ulaşmıştır. Bu nedenle bireylerin toplumla bütünleşmesini ve işleyişini sağlama görevi eğitim kurumlarımızın sorumluluğu haline gelmiştir. Bu kapsamda eğitim kurumlarının amacı, bireyleri sağlıklı, mutlu, üretken ve toplumun iyi vatandaşları haline getirmek için toplumla ilişkili olarak toplumdaki, kültürdeki ve tarihteki rollerine uygun sosyal yapılar, kurallar ve uygulamalar sağlamaktır. Eğitim kurumlarında bu hedeflerle örtüşen müfredat 1-2-3 ilkokuldur. 4-5-6 seviyelerinde "Yaşam Bilimi" müfredatı ile. Sınıflarda sosyal bilgiler dersidir. Bu nedenle sosyal bilgiler derecesi birey ve toplum için vazgeçilmez hale gelmiş ve en önemli derece olarak görülmüş ve ana dal olarak kabul edilmiştir.

Sosyal bilgiler öğretim programının bir diğer işlevi de hızlı toplumsal değişimden kaynaklanabilecek kaotik bir ortamın oluşmasını engellemektir. Bu durumun yansımaları ise gelişen ve değişen toplumumuzda ekonomik, siyasi ve sosyal nedenlerle değer yargılarının kaybolması ve bu durum eğitim sistemimizde bazı olumsuzluklara neden olmaktadır. Bu

nedenle eğitim sistemimizin çekirdek müfredatı olan sosyal bilgiler öğretim programı ile toplumsal bütünleşmeyi sağlamayı, miras aktarımı yoluyla dengeli ve bilinçli vatandaşlar yetiştirerek bireyi sosyalleştirmeyi amaçlamaktadır (Erden, 2000).

Bir toplumu oluşturan bireyler arasında farklı iletişim ve etkileşim türlerinin varlığının yanı sıra bu iletişim ve etkileşimi etkileyen birçok farklı değişken bulunmaktadır. Böylesine çeşitli bir insan topluluğunu bir arada tutmak, bazı ortak çıkar gruplarını gerektirir. Değerler bu ortak paydaşların en önemlisidir. Değerler, toplumu bir arada tutan ve toplumsal barışı sağlayan en önemli faktör ve değişkendir. Değerler sadece toplumu bir arada tutmakla kalmaz, aynı zamanda toplumu bir bütün olarak geliştirir, ortak çıkarlar etrafında birleşir ve sosyal hayatın uyum içinde olmasını sağlar. Bugün ülkemizde ciddi bir değerler krizi yaşanıyor. Toplumu bir arada tutan ortak değerlerimiz yok olurken, çoğunluğun görüşünü yansıtmayan veya paylaşılamayan değerler yükselişte. Örneğin; bugün toplumumuzda sadece para kazanmak, yorulmadan zengin olmak, terlemek yerine helal kazanmak, çalışkan olmak gibi değerler var. Namus kavramı, insan öldürme kavramı, rüşvet kavramı ve sadaka kavramına benzer değişikliklere sahiptir. Bu toplumumuzun hiçbir yerinde görülen bir şey değil. Bu durumun arka planında bu durumu yaratabilecek siyasi, sosyal, siyasi ve ekonomik gibi birçok faktör bulunmaktadır

Okullar toplumun aynasıdır. Toplumsal anlamda yaşadığımız değerlerin yansımaları okullara ve eğitime de yansımacaktır. Okullarımızda bayrak ve vatanseverlik gibi değerlerin yerini, öğrencilerimizi milli ve manevi değerler konusunda yetiştirirken, öğrencilerimize iyi ve saygın vatandaş olmayı öğretmeyen, rekabetçi ve sınav odaklı bir zihniyet almıştır. Eğitimde marjinal bir avantaja sahip olan ve sınavda daha fazla soru ortaya çıkaran. Bu bağlamda toplumumuzda bu değer karmaşasından kaynaklanan sorunların çözümü sosyal bilgiler öğretim programlarında görülmektedir. Sosyal bilgiler öğretim programının temel amacı, öğrencilere önemli sosyal beceriler kazandırmak, onları sosyalleştirmek ve iyi birer vatandaş olarak geliştirmektir (Erden, 2000).

Eğitim kurumlarında verilen anabilim dallarından biri olan Sosyal Bilgiler Bölümü'nün en önemli amaçlarından biri de bireyi iyi ve saygın bir vatandaş haline getirmektir. Bunun için sosyal bilgiler dersleri, bireylere içinde bulundukları topluma ve çevreye uyum sağlamaları için gerekli becerileri kazandırmalıdır. Sosyal bilgiler derslerinde o toplumun tarihini, coğrafyasını, kültürünü, gelenek ve göreneklerini, kurumlarını, gruplarını ve organizasyonlarını öğrenebilmek için etkinlikler ve öğrenmeler yapılır. Her insan toplumdaki rolü ile içinde yaşadığı toplumu benimser. Sosyal bilgiler derslerinde bireylere sosyal roller için gerekli rol ve

davranışlar, toplumdaki rolleri ile neler yapabilecekleri, bu rol ve yeterliliklerden ne zaman, nerede ve nasıl yararlanabilecekleri öğretilir. Öğretilen. Tüm bu önemli konu ve dersler Hayat Bilgisi Müfredatı ve Sosyal Bilgiler Müfredatı'nda; Bu anlamda sosyal bilgiler öğretim programının toplumsal barışı sağlamak ve geliştirmek için en önemli araçlardan biri olduğu söylenebilir.

2.2. Sanal Tur

Günümüz çağı, hızlı değişim çağı olarak adlandırılmaktadır. Bilgisayar teknolojisi, başta internet ortamı olmak üzere bilgi ve iletişimde köklü değişiklikleri beraberinde getirmiştir. Dünyanın herhangi bir yerinde yaşayan herkesin bilgiye erişebildiği küresel bir dünya söz konusudur. Değişen teknoloji, insan yaşamının her alanında ve çevresinde değişimler de getirmiş ve inşa edilen “sanal ortam”, “sanal alan”, "sanal seyahat" tanımı ve anlamı ile literatürde yerini almıştır.

2.2.1. Sanal Gerçeklik Kavramı

2.2.1.1. Sanal Gerçeklik Tanımı ve Uygulamaları

Sanal gerçeklik kavramının genel bir tanımı yoktur. Bu nedenle sanal gerçeklik ile ilgilenen araştırmacılar tasarladıkları sanal sistemlere, etkileşim yöntemlerine veya kullandıkları cihazlara göre bu kavramı tanımlamaya çalışmaktadırlar.

Bir ortam olarak sanal gerçeklik: Geribildirim bir veya daha fazla duyuya tersine çevirerek katılımcının konumunu ve eylemlerini algılayan etkileşimli bilgisayar simülasyonlarından oluşan ortam, zihinsel olarak simülasyona dalmışlık hissi verir (Sherman & Craig, 2003).

Sanal gerçekliğin kullanım amacı: Gerekli görevleri verimli ve rahat bir şekilde yerine getirmek için yeterli etkileşime sahip, kullanıcı tarafından inandırıcı bir yer olarak algılanabilecek bir ortamda olma yanılsamasını yaratmaktır (Gutiérrez, Vexo ve Thalmann, 2008).

Sanal gerçeklik, bilgisayar sistemleri ile kullanıcılar arasında etkileşimi sağlayan en son teknoloji olarak kabul edilmektedir (Kantarci ve Çakır, 1998). İlk başta Sanal gerçeklik terimi kullanıma girdiğinde büyük beklentiler yaratmıştır. Bu teknolojinin gerçek dünyalardan ayırt edilemeyen sanal dünyalar yaratabileceği düşünülmüştür. Bugün bile teknoloji, gerçeklik

kadar inandırıcı olan, bilgisayar tarafından üretilen ortamlar oluşturmaya hazır değildir. Bu nedenle, sanal gerçekliğin yarattığı kabul edilmektedir.

Eğitim, tasarım ve eğlence için gerçek nesnelerin veya dünyaların "kabul edilebilir" reproduksiyonlarıdır (Gutiérrez, Vexo, & Thalmann, 2008). Siber uzayda hareket, görsel efektler ve ses gibi bazı detayların yaratılmasıyla gerçek dünyanın reproduksiyonları sanal gerçeklik ile sağlanabilmektedir (Kantarıcı & Çakır, 1998).

Tasarlanan sanal gerçekliğin duyuşal olarak gerçek gibi algılanmasını sağlayan faktörler aşağıda açıklanmıştır.

Daldırma fiziksel ve zihinsel daldırma olarak iki şekilde kullanılabilir. Fiziksel daldırma, kullanıcının çeşitli duyuşlarının kandırılabilceğı sanal gerçeklik yaratan cihazlarda fiziksel olarak bulunma durumudur. Sanal uygulamayı kullanan kullanıcı fiziksel olarak kendini bu cihazlarda hisseder. Zihinsel daldırmada, kullanıcı, yaratılan alternatif gerçeklik içindeki sanal materyaller/ortamlarla yüksek oranda ilgilenir (Gutiérrez, Vexo, & Thalmann, 2008; Sherman & Craig, 2003).

Varlık Algısı, kullanıcının fiziksel olarak bulunmadığı gerçek bir yerde sanal olarak temsil edilebilmesidir. Etkileşim yoluyla görevleri yerine getirirken, kullanıcı gerçek bir dünyadaymış gibi davranır ve düşünür ve bunun sanal gerçekli olduğunu bilmesine rağmen psikolojik olarak gerçekmiş gibi davranır (Gutiérrez, Vexo ve Thalmann, 2008; Sherman ve Craig, 2003).

Etkileşim, kullanıcının ek cihaz ve/veya veri takımı olsun ya da olmasın nesneleri hareket ettirme, kaydırma ve döndürme gibi görevleri gerçekleştirdiğı aşamaları ve bu aşamalara verilen duyuşal (görme, duyma vb.) geri bildirimleri sağlar (Ko ve Cheng, 2009).

Gerçek Zamanlı, gerçek dünyayla eş zamanlı olarak kullanıcılarla etkileşimler ve bu etkileşimlere verilen geri bildirimler yoluyla sanal gerçekliğin inandırıcılığını artırarak gerçeklik hissini yaratır (Ko ve Cheng, 2009).

Daldırma, mevcudiyet, etkileşim ve gerçek zamanlı kavramları, sanal gerçeklik deneyimi sağlamak için kullanıcıda bir gerçeklik algısı oluşturmakla doğrudan ilişkilidir. İyi ve verimli bir sanal-gerçek uygulamada minimum gerçeklik algısının oluşması için bu dört faktörün sağlanması gerekmektedir. Bunlardan ilki daldırmadır. Ortam, kullanıcıyı fiziksel ve fizyolojik olarak gerçek dünyadan ne kadar izole edebilirse, kullanıcılar kendilerini sanal gerçekliğe o kadar çok adapte edebilir ve bu ortamdaki görevlere odaklanabilir. Kullanıcı

yeterince işin içine girdikten sonra, sanal gerçekliği gerçeğe bir adım daha yaklaştıran ikinci ve üçüncü faktör, uygulamadaki etkileşim ve zamanlamasıdır. Çoklu duyusal (görme, duyma, koklama ve hissetme) etkileşimleri gerçek zamanlı geri bildirim vermelidir. Bu sayede gerçeklik atmosferi oluşturulabilir. Dördüncü ve son faktör varlıktır. Kullanıcı etkileşimde bulunduğu sanal gerçekliği gerçek olarak algıladığında; hareketlerini ve fikirlerini buna göre yönlendirir. Bunun sonucunda oluşturulan simülasyonu gerçekmiş gibi düşünür.

Sanal gerçeklik ile ilgili avatar ve siber uzay tanımları aşağıdaki gibidir.

Avatar, bilgisayar oyunları, internet forumları vb. gibi sanal gerçeklikte bir katılımcıyı veya fiziksel nesneyi temsil eden ve katılımcının ekranda hareket edebildiği bir simge veya görüntüdür (Cambridge Dictionaries çevrimiçi, 2013; Oxford Dictionaries, 2013; Sherman & Craig, 2003) .

Siberuzay, fiziksel olarak farklı fiziksel konumlarda bulunan bu alanın sakinlerinin sanki fiziksel olarak birbirlerine yakınmış gibi buluşup fikir alışverişinde bulunabildikleri ve sosyalleşebildikleri, bilgisayar ağında var olan geniş alanlardır (Craig, Sherman, & Will, 2009; Sherman & Craig, 2003).

Bu teknolojinin vaadini yerine getiremediği sonraki yıllarda görülmüştür. Gerek maliyeti yüksek cihazlara ihtiyaç duyulması, gerekse bu sistemin kullanıldığı alanlara getireceği avantajların yanlış tahmin edilmesi, bu teknolojinin sadece maliyeti yüksek olan askeriye ve eğlence sektöründe uygulama alanı bulmasına neden olmuştur. Zamanla kullanılan cihazların fiyatlarının düşmesi ve alternatif cihazlar kullanılarak farklı sanal gerçeklik uygulamaları oluşturulabilmesi ile bu teknolojinin ucuz olduğu düşünülmüş ve akademik alanda (eğitim) kullanılmaya başlanmıştır.

Temel olarak, sanal gerçekli sistemleri “orada olma” algısı oluşturmak için kullanıcıya duyusal geri bildirim verir.

Genel bir VR sistem tasarımı şunları içerir; 3D VE oluşturan yazılımlar ve bu yazılımı destekleyen donanımlar, etkileşimi kuran giriş ve çıkış aygıtları ve son olarak kullanıcıların yönergelerle sistemi kontrol etmesidir (Whyte, 2002).

Bu sistemler, kullanılan cihazların oluşturduğu daldırma derecelerine ve kullanıcının simülasyonu yaşarken gerçek dünyayı ne kadar algıladığına (görme, dokunma, duyma) göre üç grupta sınıflandırılmaktadır (Gutiérrez, Vexo ve Thalmann, 2008).

Tamamen sürükleyici sistemler, kullanıcının görüş alanını tamamen çevrelemektedir. Kullanıcıları gerçek dünyadan tamamen izole etmek için HMD'ler gibi kasklar kullanılarak tasarlanmıştır. Gerçek/sanal sesler yaratarak ve kulaklık kullanarak işitme duyusu gerçek dünyaya kapatılabilir (Gutiérrez, Vexo ve Thalmann, 2008).

Yarı sürükleyici sistemler, sanal gerçekliğin büyük ekranlara (duvara monte ekran, büyük projeksiyon ekranları) yansıtılmasıyla oluşturulur. Kullanıcılar tamamen sanal gerçekli ile çevrili değildir; hala ellerini, ayaklarını vb. görebilirler. 3D görüntüler, kullanıcı etkileşimine göre değişir. Bu sistemlerin sanal dünyanın yansıtıldığı bir kübik odanın duvarlarının olduğu CAVE örneğinde olduğu gibi kübik odalarda uygulama şansı vardır. Genel olarak, pilot ve kaptan eğitim simülasyonları veya sürücü kursu simülasyonları gibi eğitim amaçlı, birden fazla kullanıcı grubu tarafından işbirlikçi çalışmanın önünü açmak için kullanılır (Gutiérrez, Vexo, & Thalmann, 2008; Ko & Cheng, 2009).

Sürükleyici olmayan sistemlere masaüstü tabanlı sanal gerçeklik sistemleri de denir. Sanal gerçeklik, yalnızca neredeyse hiç daldırma olmayan bir PC ekranı tarafından sunulur. Bu sanal gerçeklik sistemi en düşük maliyete sahiptir. Maliyetleri düşük olduğu için bu sistemler kullanılarak sanal gerçeklik uygulamaları çokça gerçekleştirilmektedir. Web tabanlı sanal gerçeklik uygulamaları da sürükleyici olmayan sisteme dayanmaktadır (Gutiérrez, Vexo, & Thalmann, 2008; Ko & Cheng, 2009).

2.2.1.2. Eğitimde Sanal Gerçeklik

Eğitimde iki boyutlu sanal gerçeklikler internet ortamında, üç boyutlu olarak var olan dünya şartlarının devam ettirilmesi sayesinde sanal gerçekliğin iki temel yararı olduğu tespit edilmiştir: İlki var olan yaşama yakın tecrübeler deneyimlenerek ve bir diğeri de kişi bazlı kontrol mekanizması olmasıdır. Böylece sanal gerçekliği diğer eğitim türlerinden farklı bir platforma dönüştürmüştür. Sanal gerçeklik, anlaşılmaz düşünce ve kabiliyetlerin dönüştürülmesine direkt olarak bir yarar sağlamıştır (Roussou, 2004, s. 3).

Sanal gerçeklik, çağı yakalamış bireyler için de birçok olanaklar barındırmaktadır. Genel olarak öğrenme, bireyler ile iletişime geçme ve temel kabiliyetleri yerine getirmek için önemli bir kavram olmuştur (McLellan, 1996, s. 463).

Şu anda sanal gerçeklik, eğitim alanında en çok kullanılan yöntemlerden biridir. Sınıflarda öğrenciler için tehlikeli olabilecek deneyler ya da pilot ya da astronotların kullandığı yüksek maliyetli cihazlar simüle edilebilir ve bu simülasyonlar kullanılarak eğitimler

yapılabilir. Bu sayede hem kullanıcının can güvenliği hem de cihazların korunması sağlanabilir. Örneğin bir astronotun gerçek uzay mekiğini kullanmadan önce uçuş simülasyonu testlerinde başarılı olması beklenir.

Mikropoulos & Natsis (2011), 10 yıl boyunca (1999-2009) VR'nin eğitimsel uygulamalarına ilişkin ampirik araştırmaları gözden geçirmişlerdir. Bu çalışmada “eğitsel sanal ortam”, “sanal öğrenme ortamı”, “sanal ortam”, “sanal gerçeklik”, “eğitim”, “öğrenme” olmak üzere altı anahtar kelimeye göre iki aşamada yapılan çalışmalardan sonra bilimsel destekli 53 araştırma çalışması yapılmıştır. Testler ve anketler araştırma sağlanmıştır. İncelenen çalışmalar belirli konu başlıkları altında değerlendirilmiştir. Geliştirilen sanal ortamlar genellikle fen, teknoloji ve matematik konularını içermektedir. Bunların yanı sıra tarihi ve kültürel konulara ilişkin çalışmalara da rastlanmıştır. Bu çalışmalar çoğunlukla bilim insanları, öğretmenler ve eğitimcilerden oluşan disiplinler arası gruplar tarafından geliştirilmiştir. Uygulamaların 16'sı sürükleyici veya yarı sürükleyici sistemler, dördü CAVE ve geri kalanı masaüstü sanal gerçeklik sistemlerini kullanmıştır. Veri toplama yöntemi olarak anketlerden (açık/kapalı testler, çoktan seçmeli sorular), gözlemlerden, mülakatlardan ve EVE'lerdeki görev tamamlamalardan yararlanılmıştır. İncelenen EVE sistemleri hedef kitle olarak ilkokuldan üniversiteye kadar olan öğrencileri kapsamaktadır. Tüm sistemlerde görsel temsiller kullanılmasına rağmen, bazıları işitsel ve dokunsal sistemleri içermektedir. Etkileşim yöntemi ve cihazları olarak çoğunlukla fare ve klavye tercih edilmiş ancak çalışmaların birinde Dataglove'un sanal nesnelerin navigasyonu ve manipülasyonu için kullanıldığı görülmüştür. Eğitimde sanal ortamın faydaları tüm araştırmalarda araştırılmış olmasına rağmen, sadece 17'si faydaları keyif alma, kullanılabilirlik şevki, motivasyon, ilgi ve kullanma isteği olarak belirtmiştir. Sonuç olarak hem öğrenciler hem de öğretmenler eğitimde sanal gerçeklik kullanımını desteklemişlerdir.

Yang, Chen, & Jeng (2010) "fiziksel olarak etkileşimli bir öğrenme ortamı (PILE)" yaratmaya çalışmışlardır. PILE sistemi, PC, web kamerası ve projektör yardımıyla video yakalama tabanlı VR teknolojisi kullanılarak kurulmuştur. PILE uygulaması Tayvan'da bir ortaokulda İngilizce derslerinde kullanılmıştır. Tasarlanan sanal ortam, İngilizce harfleri tanıma, kalıpları anlama, kalıplar hakkında konuşma, cümleleri dinleme, kelime ve resimleri eşleştirme ve ayrıca kelimeleri dinleme ve yazma bölümlerinden oluşan 6 aşamalı bir eğitim uygulaması içermektedir. Uygulamanın test edilmesi için 30'ar öğrenciden oluşan iki ayrı grup kullanılmıştır. İlk 30 öğrenciden oluşan deney grubu, toplam 3 hafta boyunca her hafta 40 dakika PILE sistemi üzerinden İngilizce dersi almıştır. Diğer 30 öğrenciye ise klasik sunum

tekniki ile slaytlar kullanılarak ders işlenmiştir. Sonuç olarak, PILE grubundaki öğrenciler bu sistemi daha ilgi çekici ve eğlenceli bulmuş, sanal nesnelerle doğrudan temas (avatar kullanmadan) “sanal ortamda olma” hissini arttırmış ve görev aşamalarını tamamladıktan sonra başarı hissini arttırmıştır. Bu sayede test grubunun öğrenme performansının arttığı gözlemlenmiştir. Ayrıca web kamerası ile kurulan sistem, giyilebilir sanal gerçeklik kıyafetleri (veri kıyafetleri) veya kask gerektirmediği için hareket halinde rahatlık sağlamıştır.

Resim 2.1. Sanal Gerçeklik Temsili Resim

(Midjourney, 2023)

Sanal gerçeklik kavramı öğretim dalında uygulanırken öğrenciyi temele alan bir yapıda yer almaktadır. Öğrenci tarafından şekillenen bir öğretim yapısından daha çok teknolojik sınıf ortamında teknoloji ile daha çok kullanılmaktadır. Öğrenci etkileme yöntemi ile öğrenci kendini sanal bir platformda hissedebilmekte ve yapısal öğrenmede de faydalı dönütler verebilmektedir (Schwienhorst, 2002).

Eğitim alanında sanal gerçeklik oluşturmak için en sık kullanılan yöntemlerden biri web tabanlı sanal gerçeklik uygulamalarıdır. Bu tür bir uygulama geliştiren kişilerin çoğu VRML'yi tercih ediyor. Bu sayede kullanıcı, 3 boyutlu nesneler ve ortamlar içeren VRML web sayfaları aracılığıyla 3 boyutlu simülasyonlarla etkileşime girebilir (Ko & Cheng, 2009).

Karewalla et. al. (2006) sanal olarak simüle edilmiş gece-gündüz oluşumu kavramını hem geleneksel öğretim yöntemini hem de AG yöntemini kullanarak açıklamıştır. Daha sonra bu iki yöntem deneysel olarak karşılaştırılmıştır. Programda gece ve gündüz zamanını belirtmek için Dünya modeli üzerinde çocuk animasyonu oluşturulmuştur. Gündüz olduğunda

çocuğun uyanık durumu, gece olduğunda ise uyku durumu dijital görüntü desteği ile gösterilmektedir. Video yakalama sanal gerçeklik tekniğine benzer şekilde, kullanıcı görüntüleri web kamerası aracılığıyla alınır. Bununla birlikte, bu çalışmadaki gerçek görüntülerin ilgilenilen kısmı, bilgisayar ortamında 3B sanal modelin ekleneceği AR karosu/işaretleyici olarak adlandırılan 2B figürdür. Ekleme işlemi bilgisayar ekranından kullanıcıya gösterilmiştir. Öğrenci kağıdı (AR karosu) hareket ettirdiğinde, gerçek-sanal görüntüdeki Dünya modeli aynı anda hareket edecektir. Bu sayede öğrencilerin Dünya modeline farklı açılardan bakabilmeleri sağlanmaktadır. Bu sistem sanal ortamı yalnızca web kamerası ve AR kutucuğu olan bir bilgisayarla uygun fiyatlarla HMD gibi ek cihazlar gerektirmeden simüle edebilir. Son olarak, AR karo yönteminin 10 yaşındaki çocukların 3 boyutlu ortamda gün doğumu ve gün batımını ve gece-gündüz oluşumunu etkileşimli olarak öğrenmelerinde geleneksel öğretim yönteminden daha etkili olduğu belirlenmiştir.

Günümüz dünyasında öğrencilerin etkisiz olarak bilgi aldıkları, ders kitabının temel öğretim aracı olarak hizmet ettiği eğitim modeli, öğrencileri teknolojik çağda üretken bireyler olmaya yeterince hazırlayamamaktadır (Fisher ve Waller, 2013, s. 2; İnci, Akpınar ve Tandır, 2017: 496). Bu sebeple çağdaş olmayan eğitim modelinde öğrencilerin sıkılması oldukça genel bir durumdur (Broadfoot, 2000: 364). Dolayısıyla geleneksel olan eğitim modellerinin çağı geçmiş görünmektedir (Hanley, 2005). Çağdaş olmayan eğitimin tersine teknolojinin yaygın kullanıldığı bir sınıf ortamında ise iş paylaşımı, iletişim, problem çözme ve eleştirel düşünme gibi beceriler gelişmektedir (Demir ve Eren, 2020: 48; Gibson ve Sodeman, 2014, s. 69).

Teknolojik gereçler eğitim ortamına etki ettikçe, öğrencilerin farklı gereçler deneyebileceği ve kendi ihtiyaçlarına göre öğrenme durumlarını oluşturacakları bir ortam meydana gelmektedir (Çiğdem ve Öztürk, 2016, s. 105). Öğrenciler teknolojinin fayda sağladığı eğitim ortamlarını daha fazla motive edici bulmakta ve bu yüzden daha fazla başarılı olmaktadır (Cairncross, 2014, s. 565).

Dijital teknolojik gereçlerin öğretmeyi ve öğrenmeyi etkilemekteki rolü, genel olarak dijital olmayan araçların yerini almasıdır (Greenhow, Robelia ve Hughes, 2009, s. 248). Eskiden derslerde kullanılan kara tahtanın yerini günümüzde akıllı araçlar olan tahta, telefon taşınabilir bilgisayarlar almıştır (Elmas ve Geban, 2012, s. 246). Bu gibi yeni teknolojik gereçlerden etkili bir şekilde faydalanmayan eğitimin, günümüzün toplumsal ve kişisel ihtiyaçlarına cevap vermekte sıkıntı yaşaması normaldir (Güllüpınar vd. 2013, s. 197).

Çağımızda defter, masa, kitap vb. gibi geleneksel eğitim sürecinde faydalanılan araçların yanında, bilişim teknolojilerinin de faydası artmaktadır. Bilişim teknolojilerin eğitimde sık sık kullanılmasıyla; tablet, genel ağ, akıllı tahtta gibi araç gereçlerle internet tabanlı öğrenme, sentezlenmiş uygulamalara yer verilmektedir (Uçak ve Erdem, 2020, s. 80). Diğer bir yandan günümüzde artık eğitim faaliyetlerini ve kalitesini geliştirmek istiyorsak yeni teknolojilerin eğitim hayatına adapte edilmesi zorunlu bir durum haline getirilmelidir (Yeşiltaş ve Turan, 2015, s. 2). Genel olarak devam ettirilebilir bir eğitim gerçekleştirebilmek istiyorsak teknolojik araçlarla eğitimi bütünleştirmek gerekmektedir (Alkayış, 2021, s. 227). Teknolojik araç ve gereçlerle eğitimin kalkındırılabilmesi eğitimin niteliğini ve kalitesini geliştirme açısından önemlidir (Yazıcı, Ocak ve Bozkurt, 2021, s. 475).

Genel olarak eğitimde bir gelişim yakalamak istiyorsak dijital araçlara başvurmanın faydası oldukça önemli olacaktır. Gelişen ve değişen dünyada eğitim için teknolojik araçlar kaçınılmaz bir fayda sağlayacaktır.

Eğitimde teknolojiden faydalanarak sanal ortamda öğrenmenin avantaj ve dezavantajlarına ilişkin bilgiler de (Başal ve Gürol, 2011, s. 721)'un çalışmalarında yer almıştır. Yaptıkları çalışmaya ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda şu şekilde yer almıştır.

Tablo 2.1. E-Öğrenme'nin Öğrenci ve Öğretmen Yönünden Faydaları

Öğrenci Yönünden Faydaları	Öğretmen Yönünden Faydaları
Öğrenci ile öğretmen arasında istendik etkileşimi meydana getirir.	Öğretmenlerin internetteki kaynakları kullanarak materyal geliştirmelerini sağlar.
Çeşitli etkinliklerle farklı öğrenme stilleri olan öğrenciler içinde etkili olur.	Öğretmenlere, görüntülü ve sesli çok çeşitli metinler, şemalar ve fikirler sunar.
Öğrenci, öğrenme hızını kendisine uyarlayabilir.	E-öğrenme öğretmenlerin ulaşım ve yerleşim masraflarını azaltır.
Öğrenci, istediği bilgilere internet sayesinde herhangi bir yerden istediği zaman ulaşabilir.	Öğretmenler dersleri internet sayesinde istediği yerden istediği anda hazırlayabilir.

Öğrencilerin ulaşım masraflarını ve bunun için gereken zamanı azaltır.	Öğretmenler sınırsız sayıda öğrenciye aynı anda sanal yönden ulaşabilir.
Öğrenciler kendi durumlarına, ihtiyaçlarına ve ilgilerine uygun materyaller ile aktiviteleri internette araştırarak bulabilir.	Öğretmenler internet sayesinde öğrencilere daha güncel ve daha güvenilir bilgiler sunar.
Öğrenciler kariyerleri için gerekli olan interneti kullanmayı iyi bir şekilde öğrenirler.	Öğretilenler içerik ve sunum açısından aynı ve tutarlıdır.
Öğrenciyi kendi öğrenmesinde sorumlu kılar.	Öğretmenler öğrencilere daha çok zaman ayırabilir.
Öğrenciler sürekli iletişim kurmalarını ve pratik yapmalarını sağlar.	
Öğretmenlerin aynı konuda farklı bilgiler vermesi ve bazı konuları yanlış ya da eksik öğretmesi gibi problemleri ortadan kaldırır.	

(Başal ve Gürol, 2011: 721)

Genel ağ aynı ya da farklı yerlerdeki kişi ve grupların akıllı aletler (tablet, bilgisayar, telefonlar) ile birbirine bağlanarak metin, ses, grafik görsel vb. gibi yapıların paylaşıldığı dijital ortamları vurgulamaktadır (Akpınar, 2005). Sanal ortam toplumları teknoloji varlıklı bir yaşam düzenine sokmuştur. Teknoloji ile büyüyen öğrenciler ödev, etkinlik, eğlenme gibi ihtiyaçlarını internet kaynakları vasıtasıyla yapmaya çalışmaktadır (Ardıç, 2017: 22). Öğrencilerin teknolojik temelli yaşam biçimini eğitim ortamlarına da taşıyarak genel ağ okul ortamlarına ilave edilmiştir (Karabulut, 2015: 12).

Bu bağlamda geleneksel eğitim ile e-öğrenim arasındaki farklılıkları (Başal ve Gürol, 2011: 721) yapmış oldukları araştırmada ele almışlardır.

Yapılan araştırmaya ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda şu şekilde yer almıştır.

Tablo 2.2. Geleneksel Öğretim ile E-öğrenim Karşılaştırması

Faktör	Geleneksel Öğretim	E-Öğrenim
Zaman	Bağımlı, süreli	Bağımsız, yaşam boyu
Mekan	Bağımlı, teorik sınırsız	Bağımsız, teorik sınırsız
Transfer	Teknolojiye bağımlı değil	Teknolojiye bağımlı
Hız	Yavaş	Hızlı
Öğrenim Ortamı	Kontrol altında, kurallı, yüz-yüze, süre sınırlı	Kontrolsüz, kuralsız, öğrenci öğreticiden uzakta, süre sınırsız
Yüksek Kalite	Öğretmenin yeteneği, bilgisi; öğrenme hızı	Öğrenim yeteneğine bağımlı değil, herkese uygun
Esneklik	Esnek değil, yeniden yapılandırılmaz.	Esnek, yeniden yapılandırılabilir.
Etkinlik	Duruma ve koşula bağlı	Duruma ve koşula bağlı
Ölçeklendirme	Çoğunlukla hayır	Evet
Yararlanma	Kısıtlı, belirli sayıda öğrenci	Teorik olarak sorunsuz, yaygın
Yatırım	Pahalı(bina, maaş, yönetim)	Göreceli ucuz

(Başal ve Gürol, 2011: 721)

E-öğrenme, dijital nesnelerle sınıf dışı ortamda yani sanal ortamda meydana gelmektedir (Başal ve Gürol, 2011: 721). E-öğrenmenin faydası teorik bilgiyi sınıf ortamından uzaklaştırarak, uzaktan çevrimiçi eğitimlerle ele alınmasıdır (Alkayış, 2021: 227). E-öğrenme zaman içerisinde geliştirilerek genel ağ merkezli öğrenmeleri meydana getirmiştir (Çınar, 2009: 25).

Genel olarak geleneksel öğretim ile e- öğrenme arasındaki farklılıkları yapılan araştırmalardan faydalananak şu şekilde sıralayabiliriz:

- Zamandan tasarruf eder.
- E-öğrenme teknolojik nesnelerin kullanılmasını gerekli kılar.
- E-öğrenme hızlı öğrenmeyi sağlarken geleneksel eğitim yavaş bir öğrenme sunabilir.
- Geleneksel eğitimden kısıtlı öğrenme sağlanırken e-öğrenmeden yüksek öğrenme sağlanabilir.
- Geleneksel eğitim bir mekana bağlı kılarken e-öğrenme belli bir mekandan bağımsız olabilir.

2.2.2. Sanal Turun Tanımı

Sanal ortam ile ilgili tanımlar incelendiğinde, sanal mekânın fiziksel mekândan farklı bir mekân olması nedeniyle tıpkı fiziksel mekân gibi farklı unsurlarla oluşturulduğu ve kendine özgü bir algıya sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu anlamda, sanal alan, gerçek alanın simüle edilmiş bir versiyonudur, esasen gerçek fiziksel alanın bir kopyasıdır. Bu sayede görsel modelleme dili ve simülasyon teknikleri ile oluşturulan sanal ortamın gerçek uzay sahnesiyle eşleşmeye çalıştığı söylenebilmektedir (Özen, 2006: 3).

Sanal tur, animasyonlu tasarım, metin ve resimlerle sanal gerçeklik teknolojisinin desteğiyle sanal bir ortamda kullanıcılara bilgi, reklam ve hizmet sağlamaya yönelik bir gezi düzenlemesidir. Sanal ortamların tanımları, gerçek fiziksel alan ile sanal alan arasındaki ayrımı, tasarım tarzlarındaki farklılıkları ve sanal ortamların benzersiz bir şekilde algılanmasını ifade etmektedir. Bu anlamda gerçek mekandan yola çıkarak sanal bir ortamda gerçekliğin görüntüsünü oluşturmak için sanal mekanların oluşturulduğu söylenebilmektedir. Görsel modelleme dili ve simülasyon teknikleri ile oluşturulan sanal ortamların gerçek mekan algısına olabildiğince yakın bir algı oluşturmaya çalıştıkları ifade edilmektedir (Özen, 2006).

Sanal müze uygulamaları, sanal turun bir ifadesi ve benzeri uygulamalara altlık olarak görülebilir. Günümüzde modern müzecilik bağlamını en iyi yansıtan müzecilik türü sanal müzecilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Londra British Museum ve New York Metropolitan Museum gibi dünyanın önde gelen müzeleri arasında yer alan müzeler, sanal tur uygulamaları ve günümüz kullanıcı teknolojilerini kullanarak dünyanın dört bir yanından gelen ziyaretçilere

müzelerini ziyaret etme imkanı sunmaktadır. Müzeyi uzaktan görmek isteyenler, bu, müzelerin koleksiyonlarını ve sergilerini sanal turlar aracılığıyla dünyanın dört bir yanındaki insanlara hızlı bir şekilde dağıtmasına olanak tanımaktadır (Derman, 2012).

2.2.3. Sanal Turun Tarihsel Gelişimi

Sanal tur uygulaması ilk olarak sanal müze ile başlamıştır. Sanal müzecilik, modern müzeciliğin ana hatlarını en iyi yansıtan bir müzeye dönüşüyor. Örneğin dünyanın en önemli müzeleri arasında yer alan “London British Museum” ve “New York Metropolitan Museum” önemli alanlardır. Bu şekilde müzeler, koleksiyonlarının ve sergilerinin geniş kapsamını hızlı ve pratik bir şekilde iletilebilmektedir. Yukarıda da değinildiği gibi post-modern müzecilik döneminde müzeler modern iletişim araçlarına geçmekte ve koleksiyonlarını, özel sergilerini ve kampanyalarını modern iletişim araçları ile ziyaretçilerine sunmaktadır (Eraslan, 1998: 33).

2.2.4. Sanal Tur Çeşitleri

Dijital teknolojinin içeriğine göre (dijital fotoğrafçılık, 3D modelleme) sanal turu iki boyutlu (2D) ve üç boyutlu (3D) sanal tur olarak ikiye ayrılmaktadır.

2.2.4.1. İki Boyutlu (2B) Sanal Turlar

Boyutlu (2B) sanal turlar, bağlamsal sanal turlar, sanal broşür turları ve sanal eğitim turları olmak üzere üç başlık altında sınıflandırılmaktadır.

- i. İçeriksel Sanal Turlar: Ürün ve koleksiyonları çevrimiçi olarak sergileyen ve ziyaretçinin koleksiyondaki ürün ve öğeleri keşfetmesini amaçlayan sanal tur uygulamalarıdır. Bu uygulamalar ile nesne merkezli bir yaklaşım tercih edilmekte ve veri tabanlarının arşivlenmesi için analogiler gözlemlenmektedir. İçeriği akademik veya didaktik olmadığı için konunun uzmanları tarafından kullanılması daha uygundur. Söz konusu uygulamanın en temel özelliği, ürün ve koleksiyon hakkında detaylı bilgi vermesidir.
- ii. Broşür Sanal Turlar: Bir şirket veya kurum hakkında genel bilgilerin yer aldığı internet uygulamasıdır. Sınırlı bilgi ve içerik içermeleri nedeniyle amacı kullanıcının ilgisini çekmek olan sanal turlardır. Genel olarak burası bir reklam sitesidir.

- iii. Eğitsel Sanal Turlar: Ziyaretçilerinin deneyim, yaş ve bilgilerine göre erişim sağlayan sanal müzelerdir. Bilgi temsili içerik yönelimlidir, nesne yönelimli değildir. Eğitim amaçlı oluşturulan bu tür sanal müzeler, ziyaretçinin ilgi duyduğu bir konu hakkında daha fazla bilgi edinmek için siteyi tekrar ziyaret etmesini sağlayan bağlantılar içermektedir. Burada asıl amaç, ziyaretçileri müzeye getirmek ve nesneleri yerinde göstermektir (Bingöl,2008: 21).

2.2.4.2. Üç Boyutlu (3B) Modelleme Esasına Dayalı Sanal Turlar

Oyun motoru yazılımı olarak bilinen "gerçek zamanlı işleme" yazılımı kullanılarak oluşturulan, olabildiğince gerçekçi olacak şekilde tasarlanmış 3B modellerin sanal turlarıdır. Bu tür sanal tur uygulamalarının özellikleri, kullanıcı etkisine açık olmaları, görsel zevk ve oynanış açısından faydalı olacak şekilde tasarlanmış olmaları ve zaman alıcı olmalarıdır (Yakar ve Yılmaz, 2005).

2.2.4.3. Panoramik Sanal Turlar

Panoramik manzaralı sanal turlar, orada olma ve uzayda seyahat etme hissini 3 boyutlu olarak aktarılmaktadır. Sahnelere yön oklarının eklenmesiyle, panoramik görüntüler arasındaki geçişler yumuşak ve kontrollü olabilmektedir. Aynı lokasyonda çekilen birden fazla panorama, özel bir yazılımla bir araya getirilerek sanal gerçeklik ortamı oluşturularak ziyaretçilerin mekanı kolayca gezmesi ve görüntü alması sağlamaktadır. Ayrıca sanal turizm, görsel zenginlik yaratmak için çeşitli reklam uygulamalarıyla tamamlanabilmektedir (Alav ve diğer., 2015).

Günümüz teknolojisinde en popüler sanal tur uygulamalarından biri olan 360 derece sanal tur internette pek yaygın değildir. Diğer sanal tur uygulamalarına göre düşük maliyeti, kısa yapım süresi ve web üzerinde yayınlanma kolaylığı nedeniyle yavaş yavaş popülerlik kazanıyor. 360 Derece Sanal Tur aşağıda bahsedildiği gibi iki farklı şekilde uygulanabilmektedir.

- i. Düşey Eksenin Tamamı Görülebilen Sanal Turlar: Böyle bir sanal turun amacı; mekanın tamamını temsil etme mantığına dayanır (Derman, 2011).
- ii. Sınırlandırılmış Düşey Eksenli Sanal Turlar: Oluşturulan panoramik görüntüler, dikey eksenini tamamen kaplayan bütünlük için işlenmez. Fotoğraf sürecinde tercih edilen merceğin geniş açı yerine dar açı olması ve odanın taban ve tavan

noktalarının göz ardı edilmesi nedeniyle akademik alana ait görüntünün kısmen kırıldığı gözlemlenmiştir (Derman, 2011).

2.3. Sosyal Bilgilerde Mekan ve Sanal Tur

Bireyin öğrenme sürecinde yer alan karşılaştığı problemleri ele alan ve bu problemlerin çözümünde kullandıkları ortama öğrenme ortamı denir. Genel olarak öğrenme ortamları bilginin zorla öğretildiği yerler olmaktan çok bilginin yapılandırıldığı ve kaynak alınarak geliştirildiği yerler olarak bilinir (Sever, 2015 s. 7). Öğrenme ortamlarında bilginin kaynak olarak alındığı yerlerde ise mekan kavramı ele alınır.

Mekan kavramının en kapsamlı anlamı Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi'nde belirtilmiştir. Bu ansiklopedideki tanıma göre; "uzayın insan eliyle sınırlanmış parçası"dır. Diğer bir mekan kavramı ise Türk Dil Kurumu'nda belirtmiştir. Türk Dil Kurumu'na göre ise; "bulunulan yer, ev, yurt, uzay" olarak adlandırmıştır. Sonuç olarak mekanın birden fazla anlamı ve açıklaması olabilmektedir. Fakat mekan sadece somut veriler ile fiziki durumunun dışında soyut birer kavram olarak da hayali, gerçek yaşama dahil olmayan yapı olarak da ele alınabilir. Sosyal bilgiler dersinde de mekan tanımında yola çıkılarak öğrencinin yaşantısında yer edinen yeni ve eski bilgilerin zihinde canlandırılmasında mekan kavramının önemi vurgulanmıştır. Öğrenci yeni bir bilgiyi öğrenirken öğrenme yaşantılarının eğitim ortamı ile ilişkilendirilmesi gereksinimi duymaktadır. Çünkü mekan öğrencinin kazanması gereken bilgi, değer ve becerilerini geliştirilmesinde önemli bir rol oynar. Sosyal bilgiler öğretimi kapsamında öğrenme alanları mekan kavramı ile ilişkilendirilmektedir. Örneğin mekan kavramı ‘‘Birey ve Toplum’’ öğrenme alanında ise bireyin sosyal çevreyi ele aldığından dolayı sosyal mekan ile ‘‘Kültür ve Miras’’ öğrenme alanında ise Türk ögesini oluşturan temel unsurları ele aldığından dolayı tarihi ve kültürel mekanı daha sonra ‘‘Bilim, Teknoloji ve Toplum’’ öğrenme alanında ise bireylerin düşüncelerini, bilimi ve toplumların etkileşimini ele aldığından dolayı sanal, siber ve tarihi mekanlar olarak ilişkilendirilir (Akengin ve Ersoy, 2015 s. 30/31).

Sosyal bilimlerde tarihin yeri ve öğretimi oldukça önemlidir. Fakat tarih öğretimi sosyal bilgiler bünyesinde oldukça zordur. Tarihin salt tanımı ve öneminin dışında, tarihin sosyal bilgiler öğretiminde öğrenciye verilecek değer ve becerilerinin anlatılması da gerekmektedir. Bu temel ve beceriler ile birlikte tarihin işlevi hakkında da öğrenciye bilgi verilmelidir (Avcı ve Öner, 2015).

Çünkü öğrenciye verilen bu bilgiler ile öğrenci sosyal bilgiler dersi içinde yer alan tarih konularını zihninde canlandırarak, geçmişini öğrenir. Geçmiş ve bugün arasında ilişki kurarak mekanı, zamanı ve kronolojiyi algılaması sağlanır.

Sosyal bilgiler eğitiminde öğrencilere direkt olarak verilmesi gereken beceriler şunlardır; zaman ve kronolojiyi algılama, gözlem, değişim ve sürekliliği algılama, empati (tarihsel empati), sosyal katılım ve mekânı algılamadır (MEB, 2005; 2017).

Kazandırılacak becerilerin ortaokul öğrencilerine sınıf ortamında verilen geleneksel eğitim ile aktarılması oldukça zordur. Müzeler ve tarihi mekanlar sosyal bilgiler öğretiminde öğrencilere öğretilmesi gereken genel amaçlar, kavramlar, beceriler ve değerler kısmında yardımcı olabilir. Bu kavramları öğrenciye öğretirken öğretmene dergi, makale, gazete, kitap gibi birçok öge kaynak olabilir. Fakat müze ve tarihi alanların öğretiminde sadece dergi, makale, gazete ve kitap yeterli olmayabilir. Öğrencinin zihninde daha kalıcı hale getirmek için soyut bilgi dışında onları yaşayarak ve yaparak öğrenmesi de sağlanmalıdır. Öğrenci bu sayede edindiği soyut bilgileri somut kavramlara dönüştürerek bilgiyi daha aktif hale getirir (Üztemur, Acun, Dinç, 2018).

Sosyal bilgiler dersi çeşitli bilimleri içinde barındırdığından dolayı disiplinler arası okutulan ders özelliği taşımaktadır. Bu yapısından dolayı ortaokul öğrencilerine aktarılmasında belirli ve nesnel bir öğretim şekli bulunmamaktadır. Bunun için sosyal bilgiler öğretiminde farklı yöntemler uygulanmaktadır. Sosyal bilgilerde tarih ve mekan öğretimi öğretilirken bir yöntem belirlenerek öğretilmektedir. Çünkü ülkemiz tarihi ve mekansal açıdan önemli bir öneme sahiptir. Bu önemi de sadece tanım ve genel geçer bilgi ile öğretilmesi öğrencide kalıcı bilgi olarak fayda sağlamayacaktır (Avcı ve Öner, 2015).

Genel olarak öğrencide kalıcı bilgiyi sağlamak ve aktif öğrenmeyi gerçekleştirebilmek için mekan kavramı sosyal bilgiler öğretiminde öğrenme alanlarında öğrencilere verilmesi gereken kazanımları, beceriler kısmında ise mekanı algılama becerisi kazandırılmasında önemli bir role sahiptir. Bu yüzden bir öğrenciye tarihsel mekanı öğretirken hangi teknikler ve yöntemler ile öğretileceği belirlenmelidir. Bu yöntemlerden biri de öğrencide aktif öğrenmeyi gerçekleştirebilmek için geliştirilen "sanal tur" yöntemidir.

Dünyamıza baktığımızda genel olarak yaşanan çağ teknoloji çağıdır. Bu çağla ile birlikte teknolojik aletlerin gelişmesi ve kullanımının yaygınlaşması ile birlikte ise sanal ortamlar ortaya çıkmıştır. Bu sanal ortamlarda her türlü bilgi kolay yoldan bulunabilmekte ve öğretilmektedir. Gelişen ve değişen teknoloji ile birlikte mekan kavramı da sanal ortamların

içinde yer almıştır. Bundan dolayı da mekanların sanal ortamlar üzerinden öğretilmesine ve bilgi kazandırılmasına yol açmıştır. Mekan öğretiminde sanal ortamlar zaman kısıtlamalarının önüne geçerek öğrencilere gerçeklik duygusu kazanılmasında rol oynayan önemli bir ortam haline gelmiştir. Sanal turlar kısacası mekanın öğretilbildiği, görsel olarak sunulabildiği ve tanıtılabildiği ortamlardır. Bu ortamları oluştururken de teknolojinin getirmiş olduğu bilgisayar uygulamalarından faydalanılmaktadır. Günümüz eğitim yaklaşımında da çağa ayak uydurmak için teknolojik araç ve gereçlerden sık sık faydalanılmaktadır. Çünkü gelişen ve değişen dünyada öğrencilere bilgiyi öğretmek gün geçtikçe zorlaşmaktadır. Okul duvarları arasında geleneksel eğitim yöntemi ile bir bilginin öğretilmesi oldukça zordur. Öğrencilerin daha aktif olmalarını, yaratıcı düşüncelerini ve mekanları daha iyi kavramalarını sağlamak için sanal tur yöntemi geliştirilmiştir. Bu yöntemle de öğrencilerin daha hızlı öğrenmeleri, aktif ve yaşayarak öğrenmeleri sağlanmıştır (Koca ve Daşdemir, 2018).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Yapılan araştırmanın yöntem kısmında araştırma için geliştirilen araştırmanın modeline, araştırmanın çalışma grubuna, veri toplamada kullanılan araçlara, veri toplama süreçlerine ve veri analizi sonrasında elde edilen sonuçların yorumlanmasına ilişkin ifadeler yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının sosyal bilgiler eğitiminde sanal tur uygulamalarına yönelik görüşlerine ilişkin bilgilerin incelenmesi için araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Araştırma için araştırmacının, tez için yapılan görüşmelerde görüşülen kişinin cevaplarına göre hazırlanmış soruların dışında farklı tarzda sorular sorabildiği ve uygulamada esnek yapıya sahip yarı yapılandırılmış teknik olan görüşme formu kullanılmıştır (Türnüklü, 2000, s. 547).

Araştırma sürecinde araştırma sorularını tüm evrene yaymak mümkün değildir. Araştırma evrenine göre sonuçlar çıkarmak ve hedef belirleme konusunda sonuçlara ulaşmak için fikir, düşünce ve deneyimleri belirlemek gerekmektedir. Varsayımlar ve değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek önemlidir. Yapılması gereken, araştırma evrenini temsil eden ve etkileyen model bir kitleye ulaşmaktır. Nicel araştırmalarda örneklem büyüklüklerini doğru bir şekilde belirlemek ve güvenilir bilimsel sonuçlar üretmek için istatistiksel yöntemler kullanılırken, nitel araştırmalarda istatistiksel yöntemler daha sınırlı şekillerde kullanılır. Amaçlı örnekleme teknikleri, araştırma konusunun geniş ve zengin bir örneğine erişim sağladığından, neredeyse tüm nitel araştırmalarda kullanılır. (Yıldırım & Şimşek, 2011).

Nitel bir araştırmada, durum çalışması (case study), derinlemesine bir analiz yapmak amacıyla belirli bir durumu, olayı, gruptaki bireyi veya topluluğu incelemek için kullanılan bir yöntemdir. Durum çalışmaları genellikle karmaşık veya nadir durumları anlamak, bir teoriyi test etmek veya yeni bir fenomeni keşfetmek amacıyla kullanılır (Yıldırım & Şimşek, 2011).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmadaki çalışma grubunu, Türkiye'nin Akdeniz bölgesinde bulunan bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde öğrenim gören sosyal bilgiler öğretmenliği bölümü öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmaya sosyal bilgiler öğretmenliği okuyan 23 lisans öğrencisi katılmıştır. Katılan sosyal bilgiler öğretmenliği programındaki öğrencilerinin cevapları belli bir sayıdan sonra tekrar eden cevaplara dönmesinden dolayı araştırma 23 sosyal bilgiler öğretmen adayı ile yeterli görülmüştür. Araştırmaya katılan 23 tane sosyal bilgiler öğretmenliği programı öğrencisine ait demografik özelliklere yönelik bilgiler aşağıdaki tabloda yer almıştır.

Tablo 3.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

	En	%
Cinsiyet		
Kadın	15	65,2
Erkek	8	34,8
Sınıf Düzeyi		
3.Sınıf	7	30,4
4.Sınıf	16	69,6

Araştırma yapılan öğrencilerin %65,2'si kadın, %34,8'si erkek öğrencilerdir. Araştırmaya katılan sosyal bilgiler bölümü öğrencilerinin %69,6'sı 4.sınıf, %30,4'ü ise lisans 3. sınıf düzeyi öğrencisidir. Öğrencilerin 3. ve 4. sınıf düzeylerden seçilmesinin nedeni ise sosyal bilgiler programı derslerine daha hakim olması etkili olmuştur.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma neticesinde nitel veri analizi yöntemi kullanılmıştır. Nitel verilerin analizi içinde sosyal bilgiler öğretmenliği lisans öğrencilerine ilişkin yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmuştur. Yarı yapılandırılmış görüşme formu uzman görüşü alınarak "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Eğitiminde Sanal Tur Uygulamalarına Yönelik Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu" (Bknz. Ek:3) şeklinde hazırlanmıştır.

3.3.1. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Eğitiminde Sanal Tur Uygulamalarına Yönelik Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Yapılan çalışmada Sosyal Bilgiler Öğretmen adaylarının ‘‘Sosyal Bilgiler Eğitiminde Sanal Tur Uygulamalarına Yönelik Görüşlerini’’ almak için yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmış (Bknz. Ek:3) bu kapsamda görüşme formunun güvenilirliği ve geçerliliği için müfredat ve literatürden faydalanarak sosyal bilgiler bölümü alanında iki öğretim üyesinin dönütleri, bir ölçme ve değerlendirme uzmanın dönütleri alınarak hazırlanmıştır. Görüşme formu için araştırma dışında 3 tane sosyal bilgiler bölümü öğrencisine pilot uygulama yapılmış olup bazı sorulara verilen cevaplara göre de sorular yeniden revize edilmiştir. Görüşme formu soruları kapsamında öğrencilerin sanal tur ile ilgili önceden herhangi bir bilgisi olup olmadığına, sanal turun sosyal bilgiler dersinde hangi öğrenme alanları ile ilişkilendirilebileceğine, sanal tur deneyimlerinin daha önceden olup olmadığına, ilerleyen dönemdeki meslek hayatlarında kullanıp kullanmayacaklarına, sanal tur ile ilgili lisans derslerinde bir eğitim alınıp alınmadığına ilişkin bilgiler yer almış ve bu bağlamda sanal tur ile ilgili eğitim almanın ilerleyen dönemdeki meslek hayatlarına ne tür katkılar sağlayacağı saptanmaya çalışılmıştır.

3.4. Veri Toplama Süreci

Yapılan araştırma için veri toplama sürecinde araştırma öncesi 30.11.2021 tarihinde karar sayısı 433 olan etik kurul izni Akdeniz Üniversitesinden alınmıştır (Evrak tarihi ve sayısı 03.12.2021-234743) (Bknz. Ek:1). Etik kurul izninden sonra Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi sosyal bilgiler lisans öğrencilerine uygulanmak üzere üniversite uygulama izni de 09.02.2022 tarihli karar sayısı 1 olan izin belgesi alınarak uygulanmıştır (Bknz Ek:2).

İzinlerin alınmasından sonra öğrenciler ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Sorular öğrencilere aktarıldıktan sonra kendi rızaları alınarak cevaplar ses kayıt cihazı ile kayıt edilmiştir.

Öğrenciler seçilirken kartopu veya zincir örnekleme yöntemi esas alınmıştır. Araştırma için bir öğrenciye ulaştıktan sonra diğer öğrencilere ulaşarak farklı olguları belirlemek esastır (Baltacı, 2018).

3.5. Veri Analizi

Araştırmada öncelikle öğrencilere yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulandıktan sonra ses kayıtları alınan öğrencilerin cevapları bilgisayar üzerinden word dosyasından yazıya aktarılmıştır. Yazıya aktarılan ses kayıtları tek tek okunarak incelenmiştir. Araştırmada verilerin analiz edilmesinde içerik analizi yapılmıştır. Katılımcıların vermiş oldukları cevaplar kodlanarak tablolar halinde sunulmuş ve yorumlanmıştır. Elde edilen cevaplara yönelik kategori oluşturulmuş ve kod çerçevesinde inceleme yapılmıştır. Araştırmada demografik özelliklerine göre ayırmadan tüm katılımcılar için “K” kısaltması kullanılmış ve numaralandırma yapılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde görüşmeler kapsamında elde edilen bulgular değerlendirilmiştir.

4.1. Sanal Tur Uygulamasına Yönelik Görüşler

Tablo 4.1. *Sanal Tur Uygulamasına Yönelik Görüşler*

Kategori	Kod
Sanal Tur Uygulaması	• İnternet aracılığıyla gezme (K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K13, K15, K16, K18, K19, K20, K21, K22, K23) • 360 derecelik fotoğraflarla gezme (K3) • Gezilecek yerin sanal ortama aktarılması (K8) • Mekanla ilgili aktarım sağlayan öğretim yöntemi (K11, K13, K16) • Üç boyutlu gezme (K5)

Araştırmada öğrencilere sanal tur uygulamasından ne anladıkları sorulmuştur. Öğrenciler genel olarak internet aracılığı ile sanal ortamda gezme olarak ifade etmişlerdir. Çeşitli mekan veya yerleri sanal ortamda gezebilme imkanının sunulduğu üç boyutlu bir platform olarak görülmektedir. Bu kapsamda bazı öğrencilerin vermiş oldukları cevaplar aşağıda yer almaktadır:

“Sanal tur, internet üzerinden seçtiğimiz bir yeri 360 derecelik fotoğraflarla gezdiğimiz turdur. Benim aklıma direk Google Maps geldi.” (K3)

“Sanal tur, özellikle eğitimde ya da eğitim dışında da bir mekanın, coğrafi bir konumun tahrip edilip oraya herhangi bir sebeple ulaşılmasının zor olduğu durumlarda internet ortamında somut bir şekilde öğrenciye ya da herhangi bir bireye o mekanla ilgili bir aktarım sağlayan teknolojik bir araç ya da bir öğretim yöntemi diyebiliriz.” (K7)

“Sanal tur, ders esnasında öğrenciyi götüremeyeceğimiz, tarihte geçmişe gidemeyeceğimiz, müzeler, tarihi yerler ya da gitmesi tehlikeli olan yerlerin bilgisayar ortamında internet ortamında sınıfa getirilmesidir.” (K11)

“Sanal tur internet üzerinde herhangi bir mekanı ve alanları istediğin her ortamda, istediğin zamanda gezmektir.” (K16)

4.2. Sanal Tur Uygulamasının, Avantajları ve Dezavantajlarına Yönelik Bulgular

Tablo 4.2. Sanal Tur Uygulaması, Avantajları ve Dezavantajlarına Yönelik Bulgular

Kategori	Kod
Avantajları	• Dersi ilgi çekici hale getirmesi (K1, K4, K5, K6, K15, K22, K23) • Dersi etkili hale getirme (K1, K8, K9, K11, K12, K13, K18, K19, K20, K21, K22, K23) • Pekiştirme sağlaması (K7, K16) • Öğrencilere somut veri sunma (K7, K8) • İstenilen yeri gezme imkanı (K2, K4, K9, K10, K14, K16) • İzin almadan gezme imkanı (K3, K4) • Gezi maliyetinin olmaması (K3, K4, K10, K14)
Dezavantajları	• Doğrudan yaşantı elde edememe (K1, K5, K6, K9, K20) • Tarihi yerlerde tam karşılık alamama (K2, K4) • Eserin gerçekçi görülmemesi (K3) • Asosyalliğe yol açma (K4) • Öğrencilerin sıkılması (K4, K7) • Teknoloji kullanımı ile öğrencilerin dikkatinin dağılması (K7) • Okullarda yeterli donanım olmaması (K10) • Öğrenilenlerin kalıcı olmaması (K10, K14, K16) • Öğretmenin aktarım yapmasının zor olması (K17)

Sanal tur uygulamasının avantajları incelenmiştir. Değerlendirmeler kapsamında öğrencilerin özellikle dersi etkili ve çekici bir hale getirdiği belirtilmiştir. Sanal ortamda istenilen yerleri gezmek derslerin pekiştirilmesini sağlarken öğrenci somut bir veri sunmaktadır. Ayrıca sana turlarda çeşitli izin prosedürlerinin söz konusu olmaması ve ulaşım, müze ücreti gibi çeşitli maliyetlerin olmaması önemli bir avantaj olarak görülmektedir. Bu kapsamda bazı öğrencilerin vermiş oldukları cevaplar aşağıda yer almaktadır:

“Öğretmen ve öğrenci açısından; öncelikle öğrenci açısından bahsedeyim. Birçok avantajı olduğunu düşünüyorum. Dersi kesinlikle ilgi çekici hale getireceğine inanıyorum. Öğretmen açısından da görsel ya da bu tip teknolojilerle desteklemek dersi etkili hale getirecektir.” (K1)

“Öğretmen açısından baktığımızda öğrencileri bir yere götürmek için birden fazla izin alması ve velilerden de izin dışında bir para istemesi gerekebilir. Sanal tur yapılırsa bunlara gerek kalmaz. Öğrencilerin bazılarının maddi durumu iyi olmayabilir. Sanal tur ile onlarda diğer arkadaşlarından geri kalmadan yeni yerler görebilirler.” (K3)

“Şöyle düşünüyorum öğrenciler açısından geziler için daha önceden izin alınması gerekiyor, aynı zamanda yazı işleri gerekiyor bunlardan öğretmeni kurtarabilir. Bir yandan gidilmesi uzun maliyetli olacak yerlerin sanal tur ortamında gezisi yapılabilir. Bu da ekonomik olarak öğretmene fayda sağlar. Dünyanın farklı yerlerindeki müzelere bile öğretmen gezi düzenleyebilir. Zaman açısından da ekonomik olduğunu düşünüyorum. Dersi daha ilgi çekici hale getirebilir bu sayede öğrenci farklı ülkelerdeki tarihi yerleri veya coğrafi yerleri bile sanal tur aracılığı ile ders ortamında görme imkanına sahip olur bu da öğretmene kalıcılığı arttırdığı için kolaylık sağlar. Öğrenci açısından da dünyanın farklı yerlerindeki kültürel değerleri göreceği için veya kendi ülkesindeki kültürel değerleri göreceği için estetik anlayışını geliştirebilir. Yine öğrenci içinde gitmesi uzun, maliyetli yerlere hızlı ulaşmasını, gezilerin ailelere de yük olacağı için bazı zamanlarda bu gibi ekonomik yüklerden öğrenciyi de kurtaracağı için öğrenciye de avantaj sağlayacağını düşünüyorum.” (K4)

“Öğretmen açısından derste işlediği, anlattığı konuyu öğrencilere aktarırken elinde bir somut veri olarak öğrencilere sunar. Öğrencilere bu bilgilerin öğretilmesinde ve pekiştirilmesinde öğretmene kolaylık sağlar. Öğrenci açısından

ise, öğrencinin yaş grubuna göre zihninde somutlaştıramayacağı bazı bilgiler askıda kalabilir. Sanal tur sayesinde o mekan ile ilgili görsel açıdan desteklendiği için hem daha kalıcı bir öğrenim olacaktır hem de daha sonrasında orayı ziyaret etmek için özel bir ilgisi oluşacaktır. Bu sayede öğrencide merak duygusu oluşacaktır.” (K7)

Öğrenciler tarafından sanal tur uygulamasının çeşitli dezavantajları değerlendirilmiştir. Değerlendirmeler kapsamında öğrencilere gerçek bir yaşantı sunmaması ve özellikle tarihi yerlerin sanal tur ile gezilmesinin gerçeklik algısını ortadan kaldırdığı ifade edilmiştir. Müze gibi çeşitli detayların olduğu yerlerde sanal tur ile gezilmesi eserin gerçek değerinin görülmemesinin sebebiyet verebilmektedir. Bununla beraber bazı öğrenciler tarafından teknoloji kullanımının öğrenciler üzerinde dikkat dağınıcı bir etkiye neden olabildiği de ifade edilmiştir. Bu kapsamda bazı öğrencilerin vermiş oldukları cevaplar aşağıda yer almaktadır:

“Sanal dünya her ne kadar işlerimizi kolaylaştırırsa da bazı şeyleri direk yerinde görmek insana farklı duygular yaşatabilir. Örneğin bir müze sanal turunda ince ayrıntılarla yapılmış bir heykel, öğrencilere çok yapay gelebilir. Eserin gerçekçiliği öğrenciye geçmeyebilir.” (K3)

“Şöyle olabilir belki sık sık kullanılırsa bir süre sonra monotonlaşabilir her hafta öğretmen sanal tur etkinliği yaparsa öğrencilerde sıkılma davranışı sergilenebilir. Öte yandan çok yakın mesafeye gezi yapılabilecekken sanal tur ile gitmek belki öğrenciyi asosyalliğe de itebilir. Gideceği yer yakın mesafede ise sanal tur ile gitmesi öğrencide verimli olmayabilir. Gidilmediği takdirde zaten sanal tur ile gidilebiliyor görmeye ihtiyacım yok gibi düşünebilir bu da asosyalliğe yol açabilir diye düşünüyorum.” (K4)

“Sanal turun öğretmen açısından dezavantajları başlıca ekonomik sorunlardır. Her ne kadar o mekânı yerinde görmek çok daha maliyetli olacak olsa da günümüzde birçok okulda sanal turları karşılayacak donanım bulunmamakta. Öğrenciler açısından tek dezavantajının, gidilecek mekânda çok daha kalıcı öğrenmeler sağlayabileceklerken, sanal turda bütün duyu organlarına hitap eden bir ortam bulamayacak dolayısıyla öğrenmeler nispeten daha az kalıcı olacaktır.” (K10)

“Dezavantajları ise sanal tur için ne kadar zamandan tasarruf edelim desek de istenilen yeri istedikleri zaman gezseler de yaşayarak göremedikleri için o alanı

hissedemedikleri için zihinde kalıcılığı daha az olur ve aynı zamanda sanal gezilerin sağladığı etki gerçeğe göre daha az olur. Bu yüzden bir dezavantaj sağlar.” (K16)

4.3. Sanal Tur Uygulaması ve Sosyal Bilgiler Dersi İlişkisine Yönelik Bulgular

Tablo 4.3. Sanal Tur Uygulaması ve Sosyal Bilgiler Dersi İlişkisine Yönelik Bulgular

Kategori	Kod
Öğrenme Alanı	• Kültür ve Miras (K2, K3, K4, K5, K6, K8, K9, K12, K13, K14, K16, K18, K19, K20, K21, K23) • İnsanlar, Yerler ve Çevreler (K2, K5, K7, K10, K11, K13, K15, K22) • Bilim, Teknoloji ve Toplum (K1) • Küresel Bağlantılar (K8, K17)
Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanım Nedeni	• Yer şekillerini görme (K1, K9, K14, K17) • Başka şehirleri görme (K1, K4, K5, K8, K9, K10, K11, K12, K13, K15) • Tarihi yeriler görme (K6, K8, K14)
Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanım Şekli	• Projeksiyon kullanma (K1, K2, K3, K5, K6, K8, K9, K12, K14, K21, K22, K23) • Akıllı tahta (K2, K3, K5, K14, K19) • Bilgisayar odalarında kullanım (K1)

Sanal tur uygulamasına ilişkin öğrenme alanları değerlendirilmiştir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda öğrencilere ilişkin sosyal bilgiler dersinde genel olarak Kültür ve Miras; İnsanlar, Yerler ve Çevreler; Bilim, Teknoloji ve Toplum; Küresel Bağlantılar öğrenme alanlarına cevap verdikleri gözlemlenmiştir. Bu doğrultuda verilen cevaplar incelendiğinde sanal turun daha çok Kültür ve Miras öğrenme alanı ile ilişkilendirildiği sonucuna varılmıştır. Kültür ve Miras konularının tarih ile bağlantılı olması ve tarihi konuların içerisinde mekan kavramlarının olması bu öğrenme alanını en çok tercih edilme sonucuna ulaştırmıştır. Verilen cevaplar ile ilgili olarak öğrenci görüşlerine ilişkin bilgiler şu şekilde verilmiştir:

‘‘Kültür ve Miras alanı olabilir. Ülkemiz için arkeoloji cenneti diyebiliriz. Ülkemizde 7 bölge olduğu için gezmek görmek önemli olabilir. Kazı çalışmalarını görmek mantıklı olabilir. Kültür ve Mirasın içerisinde yer alan arkeolojik alanlar ile daha çok ilişkilendirilebilir.’’ (K4)

‘‘rneğin Osmanlı konusundan bahsedebiliriz. Topkapı sarayını sanal tur ile öğrencilere gösterebiliriz. Yani Kültür ve Miras ğrenme alanında yer alan Osmanlı konusundaki Topkapı sarayını sanal tur ile ilişkilendirebilirim.’’ (K6)

‘‘Kültür ve mirastaki müze gezisi veya uygarlıkların sosyal kültürel yaşayışı ile ilgili bir konu geçtiği zaman o tarihi mekanın yaşayışı ile gösterilebilir.’’ (K9)

‘‘7. sınıflarda Kültür ve Miras ğrenme alanı içerisinde yer alan Topkapı Sarayı konusunda sanal tur kullanabilirim.’’ (K12)

‘‘Anadolu'da Kurulan İlk Uygarlıklar konusunu işlerken Ankara'da bulunan Anadolu Medeniyetler müzesine sana tur üzerinden gerçekleştirilebilir.’’ (K14)

‘‘Kültür ve Miras ğrenme alnı tarihimizin içinde barındırdığı birçok değeri ve olguyu temsil ediyor. Diğer bir açıklamayla da yaşayarak öğrenebilen konular barındırdığı için sanal turu bu alanla ilişkilendirebiliriz. rnek verecek olursak; Ayasofya Camii'yi en iyi sanal turla anlatırız veya Pamukkale Travertenlerini anlatmak istiyorsak sanal turu kullanabiliriz. Bu şekilde konuyu öğrencinin en iyi ve en kalıcı şekilde öğrenmesini sağlayabiliriz.’’ (K16)

Öğrenciler tarafından verilen cevaplar doğrultusunda İnsanlar, Yerler ve çevreler ünitesinin tercih edilme sebebi ise sosyal bilgiler dersinde yeryüzü şekillerinin fazla olması ve doğal güzelliklerin etkili olması bu öğrenme alanına yönlendiren bir diğer sebep olmuştur. Bu ğrenme alanında coğrafi yerlerin fazla olması da öğrenme alanını ilişkilendirmede etkili olmuştur. Konu ile ilgili olarak bazı ğrenci görüşlerini aşağıda yer verilmiştir:

‘‘rneğin; ğrenci sanal tur ile Göbekli Tepe'ye gidebilir. Sanal tur ile yapılan bu gezinin öğrenciye daha çok katkı sağlayacağını düşünüyorum. Bu şekilde ilişkilendirebilirim.’’ (K10)

‘‘İnsanlar, Yerler ve çevreler öğrenme alanı sanal tur ile öğretimde desteklenerek iyi bir sonuç verebilir. Çünkü bu öğrenme alanları daha çok coğrafi yerler, kültür, insanların yaşam alanları ve tarihi eserleri öğreten bir öğrenme

alanı. Öğrencilerin zihninde konular daha net şekillenebilir, somutlaşabilir. Bu açıdan faydalı olacaktır.” (K11)

“Sanal tur, sosyal bilgiler öğrenme alanlarından İnsanlar, Yerler ve Çevreler konusuna daha yatkındır çünkü günümüz teknoloji çağı olduğu için dünyanın öbür ucuna anında gidebilmek sanal turlar sayesinde artık çok daha kolaydır. An itibari ile kişi Norveç’in bir köyüne ya da Afrika’daki bir alana gidebilir dünyayı tanımak yaşanan yerden başka coğrafyalara ulaşabilmek sanal turla daha da kolay hale gelir bu yüzden İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanı ile sanal tur ilişkilendirilebilir.” (K15)

Öğrenciler tarafından verilen cevaplar doğrultusunda Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanında ise nanoteknoloji, yapay zeka gibi konuların yer alması sanal turu bu öğrenme alanı ile ilişkilendiren bir etken olmuştur. Konu ile ilgili olarak öğrenci görüşü aşağıda şu şekilde yer almıştır:

“Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanında yer alan nanoteknoloji ve yapay zeka konusu ile ilişkilendirebilirim.” (K1)

Öğrenciler tarafından verilen cevaplar doğrultusunda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Küresel Bağlantılar öğrenme alanına yönelme sebepleri dünyada var olan ortak kültür miras öğelerinin diğer ülkeler ile etkileşim içinde olması etkili olmuştur. Konu ile ilgili olarak öğrenci görüşleri şu şekilde aktarılmıştır:

“Örneğin Expo sergi alanında çekilen videolar birleştirilerek üzerine eklenen sesli bir anlatım ile sanal tur videosu oluşturulabilir.” (K17)

Öğrenciler tarafından verilen cevaplar doğrultusunda bazı öğretmen adayları sanal turu birden fazla öğrenme alanı ile ilişkilendirmiştir. Bunun nedeni ise sosyal bilgiler bölümün birden çok disiplini barındırmasıdır. Kültür ve Miras öğrenme alanında tarihi konuların olması; İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanında coğrafya disiplinin olması sanal turun birden çok öğrenme alanı ile kullanılmasına sebep olmuştur. Konu ile ilgili olarak birden fazla öğrenme alanını seçen öğretmen adaylarının görüşleri şu şekildedir:

“Sanal tur müze, ören yerleri gibi pek çok tarihi mekanı kapsıyor. Kültür ve Miras öğrenme alanıyla doğrudan ilişkilidir. Bu öğrenme alanına katkı sunacak onlarca etkinlik sayılabilir. Örneğin; bir tarihi mekana ilişkin bilinmesi gereken,

öğrenilmesi gereken tüm nesne ve veriler sunulduktan sonra, sanal tur bitiminde öğrencilere anlatılan hangi nesne ve mekanları gördükleri sorulabilir.” (K5)

“Kültür ve Miras konusunda yer alan Osmanlı zamanında bulunan sikkelerin öğretilmesi. İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanında yeryüzü şekillerinde mağaraların öğretiminde olabilir. Tarihi mekanlar olabilir, Safranbolu evleri konusunun öğretiminde sanal tur kullanılabilir.” (K13)

Öğrenciler tarafından sosyal bilgiler dersinde sanal tur uygulamasının yer şekillerini görme başka şeyleri görme ve tarihi yerleri görme gibi çeşitli nedenler dahilinde kullanıldığı ifade edilmiştir. Sosyal bilgiler dersinde sanal tur uygulamasının kullanım yöntemleri incelendiğinde ise öğrenciler tarafından projeksiyon kullanıldığı ve akıllı tahta yardımıyla sanal tur uygulamasına ilişkin çalışmaların yürütüldüğü ifade edilmiştir. Konu ile ilgili olarak bazı öğrenci görüşlerini aşağıda yer verilmiştir:

“Sanal tur uygulamaları özellikle Sosyal Bilgiler dersinde kullanılmalı, diğer branşları baz alırsak, çünkü Sosyal Bilgiler dersi gerek yer şekilleri gerek Türkiye’nin coğrafi koşullarını inceleyen bir ders olduğunu düşünüyorum. Bu amaçla birçok öğrencinin öğretim sürecinde Türkiye’deki farklı şehirleri görme imkanı olmuyor. Bu tip yerleri yapay zeka ile internet ortamında görebilir. Sadece bizim ülkemiz ile sınırlı değil yurtdışını da görebilir. Bu açıdan da çok çok faydalı, Sosyal Bilgiler dersinde birçok yöntemle kullanılabilir. Projeksiyon olabilir. Okullarda bilgisayar odaları var, daha çok bu bilgisayarlara yüklenen programlar aracılığıyla yapılırsa daha faydalı olabilir.” (K1)

“Kültür ve Miras konusunda yer alan Osmanlı zamanında bulunan sikkelerin öğretilmesi. İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanında yeryüzü şekillerinde mağaraların öğretiminde olabilir. Tarihi mekanlar olabilir, Safranbolu evleri konusunun öğretiminde sanal tur kullanılabilir.” (K14)

4.4. Sanal Tur Uygulamasının Öğrenci Ders Başarı ve Tutumuna Etkisine Yönelik Bulgular

Tablo 4.4. *Sanal Tur Uygulamasının Öğrenci Ders Başarı ve Tutumuna Etkisine Yönelik Bulgular*

Kategori	Kod
Olumlu	- Dersi ilgi çekici hale getirme (K1, K2, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K11, K12, K13, K17, K20, K21, K22, K23) - Somut yaşantı elde etme (K1, K2, K4, K10, K18, K19) - Görsellik sağlama (K1, K7, K8, K15) - Teknolojiyi kullanarak öğrenme (K3) - Duygusal becerileri geliştirme (K4) - Öğrencinin motivasyonunu artırma (K17) - Kalıcı öğrenme sağlama (K7, K17) - Daha çok bilgi sahibi olması (K16)
Olumsuz	- Kalıcı öğrenme sağlamama (K14) - Çok kullanılması (K18) - Sınıf ortamının kalabalık olması (K14) - Tarihi yerlerde tam karşılık alamama (K2, K4)

Sanal tur uygulamasının öğrenci ders başarıları ve tutumunu etkisine yönelik olarak öğrencilerin görüşleri değerlendirilmiştir. Görüşler kapsamında genel olarak sanal tur uygulamasına yönelik olumlu bir görüşün olduğu ifade edilebilir. Öğrenciler tarafından sanal tur uygulamasının sosyal bilgiler dersini daha ilgi çekici kıldığını ve somut yaşantı elde ederek öğrencilerde kalıcı öğrenmeyi sağladığı ifade edilmiştir. Sanal tur uygulaması ile görsellik sağlanarak öğrencilerin dersi olan ilgisi artmakta ve teknolojiyi kullanarak öğrenmeleri sağlanmaktadır. Konuyla alakalı olarak bazı öğrencilerin cevaplarına ilişkin görüşleri aşağıda yer almıştır:

“Şimdi şöyle akademik yönden artış olabilir. Konuya ilgisini arttırabilir bu yüzden de olumlu katkı sağlayacağına inanıyorum. Konuyu öğrenmek için daha çok çaba sarf eder. Tarihi eserlerin dünya mirası için önemini kavrayıp duyuşsal becerisini de geliştirebilir. Daha önce görmediği, hayatı boyunca gidemeyeceği

yerleri, çeşitli eserleri görerek o eserlere karşı daha korumacı bir yaklaşımda sergileyebilir diye düşünüyorum.” (K4)

“Sınıf ortamında konusu geçen mekana hızlı bir şekilde ulaşılabilceği için olumlu yönde etkiler. Çünkü zaman kaybetmeden öğrenciye bilgi aktarılacak ve kısa zamanda birçok yer gezebilme imkanı olacaktır.” (K5)

“Görsel zekaya sahip öğrencileri derse daha aktif hale getirebilir. Öğrenciler dersi daha fazla sevebilir. Görsel zekaya sahip olmayan öğrenciler için sanal tur bir süre sıkıcı olabilir fakat daha sonra derse öğrenciyi katabilir.” (K9)

“Sanal tur öğrenci başarısı için olumludur. Çünkü değişik ülkeler hakkında öğrenciler bu turlarla birlikte daha çok bilgi sahibi olurlar, sanal turlarla birlikte yaşama karşı görüş açısı değişir. Yıllardan gelen bir söz vardır. Çok okuyan mı bilir çok gezen mi bilir? Evet, sanal turla öğrenci hem gezecek, hem de okuyacak bununla birlikte derse olan ilgisi de artacağı için öğrenci başarısına olumlu katkı sağlayacaktır.” (K16)

“Ders sırasında ilgisini ve motivasyonunu çekmek kolay olmayabiliyor. Ama sanal tur sayesinde öğrencilerin derse olan ilgisi ve tutumu artabilir. Ders sırasında öğrencinin ilgisinin toplanmasını sağlar. Aynı zamanda öğrencilerde konunun öğrencide kalıcı olarak kalmasını sağlar.” (K17)

Sanal tur uygulamasının sosyal bilgiler dersi kapsamında kullanılmasına ilişkin olarak yapılan görüşmede öğrencilerin ders başarı ve tutumlarına yönelik genel olarak olumlu bir görüş olmakla birlikte bazı öğrenciler olumsuz görüşlerini dile getirmişlerdir. Kalıcı öğrenmenin olumlu bir görüş olarak görülmesine karşıt olarak bazı öğrenciler tarafından kalıcı öğrenmenin sanal tur ile mümkün olmadığı ifade edilmiştir. Ayrıca öğrenciler tarafından sınıfın kalabalık olmasından kaynaklı olarak öğrenmenin yeterli düzeyinde olmadığı ifade edilmiştir. Tarihi yerlerde tam karşılık alamamak da öğrenciler tarafından olumsuz bir durum olarak nitelendirilmiştir. Sanal turun derslerde çok kullanılması da olumsuz bir durum olarak belirtilmiştir. Konu ile ilgili olarak bazı öğrencilerin vermiş oldukları cevaplar aşağıda yer almaktadır:

“Nedeni ise öğrenciler arasında farklı zeka tipleri olduğu için görsel zeka ile öğrenen öğrenciler sanal tur ile konuyu öğrenebilir diğerlerinde ise kalıcı olacağına inanmıyorum. Her öğrencide kalıcılık sağlayamayacağı için olumsuz

yönde etkileyeceğini düşünüyorum. Sınıf ortamında kalabalık olması da sanal turu öğrencide başarısız yapabilir.” (K14)

“Her öğrencide kalıcılık sağlayamayacağı için olumsuz yönde etkileyeceğini düşünüyorum. Sınıf ortamında kalabalık olması da sanal turu öğrencide başarısız yapabilir” (K14)

“Fakat her zaman tercih edilmesi uygun değildir. Bu olumsuz bir etkiye sebebiyet verir.” (K18)

4.5. Sanal Tur Uygulamasına İlişkin Eğitim Alma Durumuna Yönelik Bulgular

Tablo 4.5. Sanal Tur Uygulamasına İlişkin Eğitim Alma Durumuna Yönelik Bulgular

Kategori	Kod
Eğitim Alma	- Eğitim almama (K1, K2, K3, K4, K5, K6, K8, K9, K11, K12, K13, K14, K15, K16, K17, K18, K19 K20, K21, K22, K23) - Öğretim Yöntem Teknikleri Materyal Tasarımı dersinde alma (K7) - Bilim, Teknoloji ve Toplum Dersi (K10)
Eğitim Talebi	- Eğitim almanın derse katkı sağlaması (K1, K2, K4, K6, K7, K8, K9, K10, K11, K12, K13, K14, K15, K17, K18, K19 K20, K21, K22, K23) - Öğrencilerin gezmelerinde ekonomik özgürlük sağlama (K7) - Teknolojinin içinde olma isteği (K3) - Mesleğe katkı sağlama (K16)

Sanal tur uygulamasına yönelik olarak öğrencilerin eğitim alıp almadıkları sorulmuştur. Öğrencilerin önemli bir kısmı eğitim almadığını ifade etmiştir. Bununla beraber iki öğrenci tarafından lisans dersleri kapsamında sanal ders uygulamasına yönelik çeşitli bilgiler aktarıldığı ifade edilmiştir. Bununla beraber tüm öğrenciler tarafından direkt sanal tur uygulamasına yönelik eğitimin alınmadığı belirtilmiştir. Öğrenciler tarafından sanal tur uygulamasına yönelik

eğitimler alınabileceği belirtilirken bu eğitimler sonucunda sanal tur uygulamasının derslerde kullanılarak eğitime katkı sağlayacağı ifade edilmiştir:

“Henüz bir eğitim almadım. Bir ders olarak almak isterdim. İleride dersimi işlerken anlattığım konuları sanal tur ile destekleyip daha öğretici ilerlerdim.” (K2)

“Lisans eğitimimde ‘Sanal Tur’ adı altında bir dersimiz yok. Öğretim Yöntem Teknikleri Materyal Tasarımı dersinde slayt hazırlama, bilgisayar kullanımı, sanal tur kullanımı ve kullanım alanları şeklinde anlatımlar yapılmıştır. Aynı yeten ‘Sanal Tur’ dersine ihtiyaç olmayıp, bahsettiğim ‘Öğretim Yöntem ve Teknikleri Materyal Tasarımı’ dersi yeterli olacaktır. Eğitim almamızın katkısı ise, Örneğin; Türkiye’nin farklı bölgelerine atandığımızı düşünürsek, derste anlatacağımız konular var (Türkiye’nin bölgeleri gibi) ve öğrenciler ekonomik özgürlüğü olmadığından dolayı ziyaret edemiyorlar. Bu açıdan Sanal tur anlatılan dersi destekleyecek iyi bir yöntemdir.” (K7)

“Kesinlikle ayrı bir ders olarak almak isterdim. İlerde meslek hayatımda bazı konuları öğrencilere aktarırken dersi daha zevkli hale getirebilirdim. Meslek hayatıma bir hazırlık aşaması gibi fayda sağlayabilirdi. Konuları meslek hayatımda daha yaratıcı aktarmama da katkı sağlayabilirdi.” (K16)

4.6. Sosyal Bilgiler Eğitimi Programında Sanal Tur Uygulamasında Yapılabilecek Çalışmalara Yönelik Bulgular

Tablo 4.6. Sosyal Bilgiler Eğitimi Programında Sanal Tur Uygulamasında Yapılabilecek Çalışmalara Yönelik Bulgular

Kategori	Kod
Çalışmalar	• Öğrenci kulüpleriyle destekleme (K1) • Sosyal medya etkinlikleri (K1) • Seçmeli ders açılması (K2) • TÜBİTAK Projeleri (K2) • Tarih içerikli derslerde kullanma (K3, K6) • Derslere dahil edilme (K4, K5, K6, K7, K8, K9, K11, K12, K13, K14, K15, K16, K17, K18, K19 K20, K21, K22, K23)

Sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde sanal tur uygulamasına yönelik yapılacak çalışmalar değerlendirilmiştir. Öğrencilerin önemli bir kısmı derse dahil ederek sanal tur uygulamasına yönelik çalışmalar yapılabileceği belirtilmiştir. Öğrenciler tarafından gerekli donanımın sağlanması ile birlikte sanal tur uygulamasının derslere dair edilebileceği belirtilmiştir. Bu kapsamda bazı öğrencilerin vermiş oldukları cevapları aşağıda yer almaktadır:

“Bu dersin lisans eğitiminde verilebilmesi için öğrenci kulüpleri desteklenebilir. Twitter‘dan etkinlikler düzenlenebilir. Tüm öğretmen adaylarının buna destek vereceğini düşünüyorum. Sosyal medya aracılığıyla insanlar sesini duyurabilir.” (K1)

“ Seçmeli dersler açılabilir, Tübitak Projeleri gibi projeler kurulabilir ve sanal tur ile desteklenebilir.” (K2)

“ Aynı bir derse gerek olmadan var olan derslerde okutulabilir. Öğrenciler sanal tur ile aktive edilebilir. Sanal tur ile ilgili derslerde ödev verilebilir. Dünyada sanal tur ile ilgili nereler var, ve dünyada sanal tur ile ilgili neler yapılıyor bunlar derslerde incelenebilir.” (K4)

“Sana tur için sosyal bilgiler öğretmenliği bölümü en uygun bölümlerden birisidir. Çünkü kültürel miraslar, tarihi mekanlar öğrencilere direkt görsel olarak zihinlerine eklenebilir. Bunun içinde bölümde ayrı bir ders olarak müfredata girebilir. Bölümde sanal tur etkinlikleri düzenlenebilir. Drama dersi gibi bir sınıfta ortamında her hafta tarihi bir ortamın sanal tur gezileri yapılabilir.” (K7)

“Biz üniversitede sanal tur ile ilgili herhangi bir çalışma yapamadık. Bana kalırsa sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde okuyan her öğrenci mutlaka sınıf ortamında sanal tur deneyimi yaşamalı. Bu konuda üniversitelere gerekli donanım sağlanmalı ve teşvik edilmelidir.” (K10)

4.7. Sanal Tur Uygulamasında Deneyime Yönelik Bulgular

Tablo 4.7. Sanal Tur Uygulamasında Deneyime Yönelik Bulgular

Kategori	Kod
Deneyim	- Dünya şehirlerini gezme (K1, K4, K5, K8, K9, K10, K16, K18, K22, K23) - Müze gezme (K3, K4, K10, K14, K15, K17, K18, K19, K20) - Türkiye şehirlerini gezme (K1, K3, K4, K5, K9, K11, K12, K13) - Üniversiteleri görme (K7) - Deneyimin olmaması (K6)
İstenilen Deneyim	- Stadyumları gezme (K2) - Tarihi mekanları gezme (K6)

Öğrencilere sanal tur uygulamasını deneyimleyip deneyimlemedikleri sorulmuştur. Öğrenci görüşleri incelendiğinde dünya şehirlerini gezdikleri, çeşitli müzeleri ve Türkiye'deki şehirleri gezdikleri ifade edilmiştir. Bununla beraber bazı öğrenciler tarafından stadyum gezme ve tarihi mekanları gezme gibi istenilen deneyimler söz konusudur. Konu ile ilgili olarak bazı öğrencilerin vermiş oldukları cevaplar aşağıda yer almaktadır

“Sanal tur ile alakalı herhangi bir deneyimim olmadı. Stadyumları gezme olanağı sağlandığı zaman benim için de göremediğim yerleri görme fırsatı sağlanmış olacaktır. Çünkü spora ilğim olduğu için göremediğim bazı stadyumları da görmüş olurdum.” (K2)

“Sanal tur deneyimim oldu. Bilgisayar üzerinden bir deneyimim oldu. Antalya müzesine gitme şansım olmadığı için sanal tur uygulamalarını kullanmıştım. Böylelikle daha kalıcı bir bilgi edindim.” (K14)

4.8. Sanal Tur Uygulamasını Derste Kullanmayı İsteddiği Yönteme Yönelik Bulgular

Tablo 4.8. Sanal Tur Uygulamasını Derste Kullanmayı İsteddiği Yönteme Yönelik Bulgular

Kategori	Kod
Derste Kullanmayı İsteddiği Yöntem	- Görselle desteklemek için kullanma (K1, K4, K8, K10, K11, K12, K13, K15, K17 K18, K21, K22, K23) - Dersi pekiştirme (K2, K4, K5, K6, K7, K9, K16, K19, K20) - Tarih ve coğrafya ağırlıklı konularda kullanma (K3) - Derse olan ilgiyi arttırma (K17) - Öğrenmeye katkı sağlama (K23)

Sanal tur uygulamasının dersi kullanmayı istediği yönetime yönelik bulgular değerlendirilmiştir. Öğrenciler tarafından görselle destekleme, dersi pekiştirme ve derse yönelik ilgiyi arttırmaya yönelik çeşitli ifadeler belirtilmiştir. Araştırma kapsamında bazı öğrencilerin vermiş oldukları cevaplar aşağıda yer almaktadır:

“Derse giriş veya dersin bitiminde pekiştirme amacıyla kullanmak çok faydalı olacak.” (K2)

“Daha çok öğrenciler ile birlikte sınıf ortamında ekrana yansıtıp bir gezi şeklinde yapabilirim. Sanal tur ile mekanları gezip konuyu anlatmak üzerine bir derste kullanabilirim. Bu sayede derste bir rehber gibi olabilirim. Ya da öğrencilere ödev şeklinde sanal tur gezileri verebilirim ve öğrencilere sanal tur yaptıkça ne öğrendiniz, ne ilginizi çekti şeklinde bunları kağıtlarına yazmalarını isteyebilirim. Bu sayede bir bilgisayarla veya telefon ile kendileri gezme imkanı da bulabilirlerdi.” (K4)

“Teorik olarak dersi anlattıktan sonra sanal tur yöntemini kullanarak öğrenci için kalıcı bir öğrenme sağlamış olmak adına dersin ikinci kısmında kullanabilirdim. Bu sayede hem öğrencinin derste dikkatini toparlamış olurum hem de kalıcı bir öğrenme sağlamış olurum.” (K7)

“Sanal turların dersimde bana en çok faydası dokunacak uygulamalardan biri olacağı kesin. Öğrencilerime sadece sanal turu açıp izlemek olmayacak amacım. Çeşitli soru-cevap oyunları ile ilgiyi tamamen sanal tura çekecek ve beklenmedik sorularla ilgiyi canlı tutacağım. Sanal tur sırasında mekandaki öğrenilmesi gereken bütün unsurları da gezi esnasında eğlenceli bir dille öğrencilerime aktaracağım.” (K10)

“Öğrencilerin merak ettikleri ve istekli olduğu konular üzerine sanal tur yapabilirim. Ayrıca okulun konumunun konuya uygun olup olmaması ve maddi açıdan sorun teşkil edecek olması durumlarında hemen kullanılabilecek bir uygulama olurdu. Öğrencinin derse olan ilgi ve tutumlarını arttırmada etkili olacaktır.” (K17)

“Akıllı tahta ve gerekli uygulamaları kullanarak meslek hayatımda kullanmak isterdim. Örneğin Bursa'da çalışan bir öğretmen İstanbul'daki neredeyse her önemli mekana sanal gezi organize edebilir.” (K19)

“Sosyal bilgiler öğretmeni olarak sanal turlar derse fazlasıyla katkısı olacaktır ve bunu yaptığımız takdirde öğrencilerin öğrenmesini daha fazla kolaylaştırıp kalıcılığını artırmamız mümkün bundan dolayı mutlaka sanal turları ders vakitlerine sıkıştırmak gerekecektir. Bu yüzden ilerleyen dönemde meslek hayatımda kullanmak isterdim.” (K23)

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1 Sonuç ve Tartışma

Yapılan araştırmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgiler eğitiminde sanal tur uygulamalarına yönelik görüşleri incelenmiştir. Araştırmada öğrencilere sanal tur uygulamasından ne anladıkları sorulmuştur. Öğrenciler, sanal turu genel olarak internet aracılığı ile sanal ortamda gezme olarak ifade etmişlerdir. Diğer bir tanımla öğrenciler sanal turu çeşitli mekan veya yerleri sanal ortamda gezebilme imkanının sunulduğu üç boyutlu bir platform olarak açıklamışlardır. Aladağ, Akkaya ve Şensöz'ün (2014) araştırmalarında öğretmenlere sanal müze kavramı sorulmuş ve öğretmenler tarafından internet ortamında gezilen müze şeklinde ifade edildiği belirlenmiştir.

Sanal tur uygulamasının öğretmen ve öğrenci yönünden avantajları incelenmiştir. Değerlendirmeler kapsamında öğrenciler, özellikle dersi etkili ve çekici bir hale getirdiği için sanal turun avantajlı olduğunu belirtmiştir. Sanal turun internet ortamında istenilen yerleri hızlı bir şekilde gezmek, derslerin pekiştirilmesini sağlamak ve öğrenciye somut bir veri sunmak gibi de bir avantajı vardır. Ayrıca sanal turlarda çeşitli izin prosedürlerinin söz konusu olmamasının yanında ulaşım ve müze ücreti gibi çeşitli maliyetlerin olmaması da önemli bir avantaj olarak görülmektedir. Altınbay ve Gümüş'ün (2020) araştırmaları kapsamında öğrencilere sanal tur uygulamaları sonucunda, öğretim ortamının sunulmasının kalıcı öğrenmeyi sağladığı ifade edilmiştir. Araştırmada ayrıca sanal tur uygulaması ile beraber gezi ücretlerinin ve maliyetlerinin olmadığı ifade edilmiştir. Daşdemir (2019) araştırmasında sanal tur uygulamaları kapsamında öğrencilere sosyal bilgiler eğitiminin verilmesinin öğrencilerin ders başarısını olumlu yönde etkilediğini belirtmiştir.

Öğrenciler tarafından sanal tur uygulamasının çeşitli dezavantajları ortaya konmuştur. Değerlendirmeler kapsamında öğrencilere sanal turun gerçek bir yaşantı sunmaması ve özellikle tarihi yerlerin sanal tur ile gezilmesinin gerçeklik algısını ortadan kaldırdığı ifade edilmiştir. Müze gibi çeşitli detayların olduğu yerlerde mekanların sanal tur ile gezilmesi eserin gerçek değerinin anlaşılmamasına neden olmaktadır. Bununla beraber bazı öğrenciler tarafından teknoloji kullanımının, öğrenciler üzerinde dikkat dağınık bir etkisi olduğu ifade

edilmiştir. Aladağ, Akkaya ve Şensöz (2014) çalışmalarında bazı öğretmenlerin sanal müze uygulamaları kullanırken sınıf hakimiyetini kaybettiğini ifade etmişlerdir.

Sanal tur uygulamasına ilişkin öğrenme alanları değerlendirilmiştir. Varılan sonuçlara göre öğrenciler vasıtasıyla sosyal bilgiler dersine ilişkin olarak Kültür ve Miras, İnsanlar, Yerler ve Çevreler gibi öğrenme alanlarının ön plana çıktığı görülmektedir.

Öğrencilerin öğrenme alanlarını seçerken Kültür ve Miras öğrenme alanında özellikle tarihi mekanları görme isteği etkili olmuştur. İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanında ise sanal turu kullanmada yeryüzü şekilleri etkili olmuştur. Bu gibi konular sınıf ortamında aktarılırken projeksiyon, akıllı tahta ve kişisel bilgisayarlar tercih edilmiştir.

Sanal tur uygulamasının öğrenci ders başarısı ve tutumuna yönelik olarak öğrencilerin görüşleri değerlendirilmiştir. Görüşler kapsamında genel olarak sanal tur uygulamasına yönelik olumlu görüşler olduğu belirlenmiştir. Öğrenciler tarafından sanal tur uygulamasının sosyal bilgiler dersini daha ilgi çekici hale getirdiği ve somut yaşantı elde edilerek öğrencilerde kalıcı öğrenmeyi sağladığı ifade edilmiştir. Sanal tur uygulaması ile görsellik sağlanarak öğrencilerin derse olan ilgisi artmakta ve teknolojiyi kullanarak daha kolay öğrenmeleri sağlanmaktadır. Koca ve Daşdemir'in (2018) araştırmalarında sanal tur uygulamaları kapsamında öğrencilerin sosyal bilgiler öğrenimine ilişkin ders başarıları değerlendirilmiştir. Araştırmanın sonuçları doğrultusunda sosyal bilgiler öğretiminde sanal tur uygulamalarından faydalanan öğrencilerin ders başarılarının geleneksel öğrenme yöntemleri ile öğrenim gören öğrencilerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Sanal tur uygulaması öğrencilerin ders başarısına genel olarak olumlu yönde katkı sağladığı görülmüştür.

Altınbay ve Gümüş'ün (2020) araştırmalarında ise sanal tur uygulamalarının sosyal bilgiler dersinde kullanılmasının öğrencilere kalıcı öğrenme sağladığı belirtilmiştir. Araştırmada sanal tur uygulamasının en önemli avantajının kalıcı öğrenme olduğu ifade edilmiştir.

Araştırmada ayrıca öğrenciler tarafından sınıfın kalabalık olmasından kaynaklı olarak öğrenmenin yeterli düzeyde olmadığı ifade edilmiştir. Tarihi yerlerde tam karşılık alamamak da öğrenciler tarafından olumsuz bir durum olarak nitelendirilmiştir. Sürme ve Atılgan (2020) sanal müze memnuniyeti üzerine yapmış oldukları çalışmalarında sanal ortam kullanılabilirliğinin sanal müze memnuniyetini olumlu yönde desteklediğini ifade etmişlerdir. Araştırmada sanal müzelere yönelik memnuniyetin yükseltilmesinde sanal ortam kullanılabilirliğinin artırılması gerektiği vurgulanmıştır.

Sanal tur uygulamasına yönelik olarak öğrencilere bu konuda eğitim alıp almadıkları sorulmuştur. Öğrencilerin önemli bir kısmı eğitim almadığını ifade etmiştir. Bununla beraber iki öğrenci, lisans dersleri kapsamında kendilerine sanal ders uygulamasına yönelik çeşitli bilgilerin aktarıldığını ifade etmiştir. Tüm öğrencilerin direkt sanal tur uygulamasına yönelik eğitim almadıkları saptanmıştır. Altınbay ve Gümüş'ün (2020) araştırmasında sosyal bilgiler öğretmenlerinin hizmet içi eğitimler alabileceği ve bu çerçevede sanal tur uygulamasını daha etkin ve verimli bir şekilde öğrencilere sunabilecekleri ifade edilmiştir.

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümünde sanal tur uygulamasına yönelik yapılacak çalışmalar değerlendirilmiştir. Öğrencilerin önemli bir kısmı derse dahil edilerek sanal tur uygulamasına yönelik çalışmalar yapılabileceği belirtilmiştir. Sanal tur ile ilgili öğrenci kulüpleri açılarak sanal turun bölüme kazandırılabilceği ifade edilmiştir. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümü öğrencileri sanal turun müfredata eklenerek ayrı bir ders olarak okutulması gerektiğini de dile getirmişlerdir. Öğrenciler tarafından gerekli donanımın sağlanması ile birlikte sanal turun drama dersi gibi okutulabileceği de ifade edilmiştir.

Öğrencilere sanal tur uygulamasını deneyimleyip deneyimlemedikleri sorulmuştur. Öğrenci görüşleri incelendiğinde bazı öğrencilerin dünya şehirlerini gezdikleri, çeşitli müzeleri ve Türkiye'deki şehirleri gezdikleri saptanmıştır. Bununla beraber bazı öğrencilerin sanal turu deneyimlememiş olup kendi ilgi ve isteklerine göre stadyum gezme, tarihi mekanları gezme gibi arzuları oldukları görülmüştür.

Sanal tur uygulamalarını öğretmen adaylarının meslek hayatlarında kullanımına yönelik görüşlerde ise şu sonuçlar ifade edilmiştir:

- Derslerin giriş kısmında öğrencilerin derse olan ilgisini arttırmak için
- Ders sonlarında konuyu pekiştirmek için
- Dersi görselle ile desteklemek ve daha renkli hale getirmek için
- Somut yaşantı ile bilgiyi kalıcı hale getirmek için kullanabilecekleri gözlemlenmiştir.

Öğretmen adayları meslek hayatlarında ise sanal turu bir sınıf ortamında projeksiyon, akıllı tahta vb. gibi teknolojik gereçler ile kullanabileceklerini ifade etmişlerdir.

5.2 Öneriler

- Sanal tur uygulamalarına yönelik olarak öğretmen adaylarını ve öğretmenlere eğitimler verilerek bu alandaki bilgi ve becerileri güçlendirilebilir.
- İleride yapılacak olan çalışmalarda öğrenciler ile görüşmeler yapılarak öğrencilerin sanal tur uygulamalarına yönelik düşünceleri tespit edilebilir ve bu yönde iyileştirmeler yapılabilir.
- Sosyal bilgiler öğretmen adaylarına yönelik sanal tur uygulamalarının geliştirilebilmesi için kulüp çalışmaları, TÜBİTAK projeleri gibi çalışmalara yer verilebilir.
- Sanal tur uygulamalarının çalışması diğer öğretmenlik programları üzerinde de yapılarak programlara olan faydası üzerinde durulabilir.

KAYNAKÇA

- Akdağ, H. (2008). *İlköğretim 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Öğretmen ve Öğrenci Açısından Uygulama Dönütleri* (Konya ili örneği). Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akengin, H., ve Ersoy, F. "Sosyal Bilgiler Eğitiminde Mekansal Öğrenme Ortamlarının Tarihçesi" *Sosyal Bilgiler Eğitiminde Mekansal Öğrenme Ortamları* ed. Sever, R., Koçoğlu E. 17-42. Ankara: Pegem Akademi, 2015.
- Akpınar, Y. (2005). *Bilgisayar destekli eğitimde uygulamalar* (2. Baskı). Anı.
- Aladağ, E., Akkaya, D., & Şensöz, G. (2014). Sosyal bilgiler dersinde sanal müze kullanımının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(2), 199-217.
- Alav, O., Altıngövd, İ. S., & Kaplan, A. (2015). *Sanal müzelerde panoramik ve 3 boyutlu görüntü teknikleri ve içerik sorgulama: Isparta Müzesi örneği*. [DPT-YUUP], Bilimsel İletişim ve Bilgi Yönetimi Sempozyumu, s.123-144.
- Alkayış, A. (2021). Eğitim felsefesi perspektifinden dijitalleşme ve eğitim 4.0. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (USBED)*, 11(21), 221-237.
- Altınbay, R., ve Gümüş, N. (2020). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sanal tur uygulamalarıyla ilgili görüşleri. *Journal of Innovative Research in Teacher Education*, 1(1), 60-71.
- Ardıç, E., ve Altun, A. (2017). Dijital çağın öğreneni. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi (IJONASS)*, 1(1), 12-30.
- Avcı, C., ve Öner, G. (2015). Tarihi mekânlar ile sosyal bilgiler öğretimi: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüş ve önerileri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(USBES Özel Sayısı I), 108-133.
- Bacanlı, H. (2006). *Duyuşsal davranış eğitimi*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Bahar, H. (2007). Immanuel Kant ve Eğitim Üzerine. Ata,B., Bağcı, İ.(Editörler) *Sosyal Bilgiler Eğitimi Açısından Eğitim Klasikleri İncelemeleri*. (Birinci Baskı).Ankara: Pegem Yayıncılık.

- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Başal, A., ve Gürol, M. (2011). *E-öğrenmenin geleneksel sınıflara entegrasyonu*. XIII. Akademik Bilişim Konferans Bildirileri. İnönü Üniversitesi, Malatya. 719-724.
- Beceran, Ö. (1997). *İnternete Genel Bir Bakış ve İnternette Web Sayfası Açan Türk Firmalarının Web Sayfası Açma ve İnterneti Kullanma Maksatlarının Tespitine Yönelik Bir Pilot Araştırma* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Berber, S. (2019). 4. Sınıf sosyal bilgiler dersinde değer öğretimine ilişkin öğrencilerin oluşturduğu metaforların incelenmesi. *Route Educational and Social Science Journal*, 6 (3), 636-658.
- Binbaşıoğlu, C. (1981). *Özel Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Binbaşıoğlu Yayınevi.
- Bingöl, H. O. (2008). *Fotoğrafta Sanal Gerçeklik ve Müzeler Yolu ile Sanat Eğitime Katkıları*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Broadfoot, P. (2000). Comparative education for the 21st century. Retrospect and prospect. *Comparative Education*, 36(3), 357-371.
- C., Levstik, L. S., & Tyson, C. A. (2008). *Handbook of Research in Social Studies Education*. Research on Students' Ideas About History, 239-258.
- Cairncross, A. M. 2014. A glimpse of the Y-generation in higher education: Some implications on teaching and learning environments. *South African Journal of Higher Education* 28(2). <https://doi.org/10.20853/28-2-341>.
- Cambridge Dictionaries Online (2013). <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/british/>
- Chen, C. H., Yang, J. C. & Jeng, M. C. (2010). Integrating video-capture virtual reality technology into a physically interactive learning environment for English learning. *Computers & Education*, 55(3), 1346-1356.
- Craig, A. B., Sherman, W. R., & Will, J. D. (2009). *Developing virtual reality applications: Foundations of effective design*. China: Morgan Kaufmann Publishers.
- Çınar, İ. (2009). Küreselleşme, eğitim ve gelecek. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 2(1), 14-30.

- Çiğdem, H., ve Öztürk, M. (2016). Critical components of online education learning readiness and their relationships with learner achievement. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 17, 98-108.
- Çiydem, E., ve Kaymakçı, S. (2021). Türkiye’de sosyal bilgiler dersinin yönelimi üzerine bir değerlendirme. *İnsan ve İnsan*, 8(27), 179-207.
- Daşdemir, İ. (2019). *Sosyal bilgiler öğretiminde sanal tur uygulamalarının etkisinin incelenmesi*. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Doktora Tezi.
- Demir, S., ve Eren, E. (2020). Değerlendirme aracı olarak oyunlaştırma platformlarının kullanımının öğrencilerin derse katılım ve motivasyonlarına etkisi. *Asya Öğretim Dergisi*, 8(1), 47-65.
- Derman, E. (2012). *360 Derece Panoramik Sanal Tur Uygulaması* (Dumlupınar Üniversitesi Örneği). (Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi), Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Ece, B. (2007). *İlköğretim Birinci Kademe 2005 Sosyal Bilgiler Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi* (Afyonkarahisar İli Örneği). Yüksek Lisans Tezi. Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar
- Elmas, R., ve Geban, Ö. (2012). 21. yüzyıl öğretmenleri için Web 2.0 Araçları. *International Online Journal of Educational Sciences*, 4(1).
- Eraslan, F., (1998). *Çağdaş Müzecilik Anlamında Bazı Yaklaşımlar*, 4.Müzecilik Semineri Bildiriler, İstanbul.
- Erden, M. (2000). *Sosyal bilgiler öğretimi*. Alkım Yayınevi.
- Fidan, N. (2012). *Okulda Öğrenme ve Öğretme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Fisher, D. M., ve Waller, L. R. (2013). The 21st century principal: A study of technology leadership and technology integration in Texas K-12 schools. *The Global eLearning Journal*, 2(4), 1-44.
- Gibson, L. A., ve Sodeman, W. A. (2014). Millennials and technology: Addressing the communication gap in education and practice. *Organization Development Journal*, 32(4), 63-75.
- Greenhow, C., Robelia, B., ve Hughes, J. E. (2009). Learning, teaching, and scholarship in a digital age: Web 2.0 and classroom research: What path should we take now?. *Educational Researcher*, 38(4), 246-259.

- Güllüpınar, F., Kuzu, A., Dursun, Ö. Ö., Kurt, A. A., ve Gültekin, M. (2013). Milli eğitimde teknoloji kullanımı ve sonuçları: Velilerin bakış açısından Fatih Projesi'nin pilot uygulamasının değerlendirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2013(30), 195-216.
- Güngördü, E. (2002). *İlköğretimde Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. (Geliştirilmiş 2.Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Hanley, S. (2005). *On constructivism, maryland collaborative for teacher preparation*. The Universty of Maryland at College Park.
- İnci, M. A., Akpınar, Ü., ve Kandır, A. (2017). Dijital kültür ve eğitim. *Gazi University Journal of Gazi Educational Faculty (GUJGEF)*, 37(2), 493-522.
- Johnson, S. M. (1990). *Teachers at work: Achieving success in our schools*. Basic Books.
- Kantarıcı, A., ve Çakır, Ş. (1998). *Sanal gerçeklik ve turizm*. 3rd International & 9th National Tourism Congress, 17-21.
- Karabulut, B. (2015). Bilgi toplumu çağında dijital yerliler, göçmenler ve melezler. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, 11-23.
- Kaur, A., (2012). Comparison of mamdani-type and sugeno-type fuzzy inference systems for air conditioning system. *International journal of soft computing and engineering*, 2(2), 323-325.
- Kerawalla, L., Luckin, R., Seljeflot, S., & Woolard, A. (2006). Making it real: Exploring the potential of Augmented Reality for teaching primary school science. *Virtual Reality* 10 (3), 163-174.
- Ko, C. C., & Cheng, C. D. (2009). *Interactive web-based virtual reality with Java 3D*. The United States of America: Information Science Reference.
- Koca, N., & Daşdemir, İ. (2018). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Sanal Tur Uygulamaları. *Electronic Turkish Studies*, 13(27).
- Koca, N., & Daşdemir, İ. (2018). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Sanal Tur Uygulamaları. *Electronic Turkish Studies*, 13(27) 1007-1016.
- Mario, A., Gutiérrez A., Vexo F., ve Thalmann D. (2008). *Stepping Into Virtual Reality*. London: Springer Science, Business Media.

- McLellan, H. (1996), "Virtual Realities", Editör: Jonassen, D., *Handbook Of Research For Educational Communications And Technology*, Kluwer-Nijhoff Publishing, Boston, s.457-487.
- MEB. (2018). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı. (İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6 ve 7.sınıflar)*, Ankara.(<http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=354> adresinden alınmıştır.)
- MEB. (2005). *6.sınıf sosyal bilgiler öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara: Milli Eğitim.
- Midjourney. (2023, 01 May) <https://www.midjourney.com/home/?callbackUrl=%2Fapp%2F>.
- Mikropoulos, T. A., & Natsis, A. (2011). Educational virtual environments: A ten-year review of empirical research (1999–2009). *Computers & education*, 56(3), 769-780.
- Oğuz, S (2007). A. Condorcet ve Vatandaşlık Eğitimi. Ata, B. , Bağcı, İ.(Editörler) *Sosyal Bilgiler Eğitimi Açısından Eğitim Klasikleri İncelemeleri*. (1.Baskı). Ankara. Pegema Yayıncılık.
- Oxford Dictionaries (2013). <http://oxforddictionaries.com/definition/english/real?q=real>
- Özen, A. (2006). Mimari Sanal Gerçeklik Ortamlarında Algı Psikolojisi, *Akademik Bilişim 2006+Bilgitek IV*, Pamukkale Üniversitesi, 9-11 Şubat 2006, Ankara, ss.3-4.
- Öztürk, C. (2012). Sosyal Bilgiler: Toplumsal Yaşama Disiplinlerarası Bir Bakış. C. Öztürk, (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretimi* (3. Baskı), içinde (1-31). Ankara: Pegem Akademi.
- Ross, M. (2006). Is democracy good for the poor?. *American Journal of Political Science*, 50(4), 860-874.
- Roussou, M. (2004). Learning by doing and learning through play: an exploration of interactivity in virtual environments for children. *Computers in Entertainment (CIE)*, 2(1), 1-23.
- Safran, M. (2008). Sosyal bilgiler öğretimine bakış. Özel öğretim yöntemleriyle sosyal bilgiler öğretimi, 1-19.
- Safran, M. (Ed.) & Ata, B. (2006). Okul dışı tarih öğretimi. *Tarih Eğitimi Makale ve Bildiriler*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Safran, M., ve Ata, B. (2003). Öğrencilerin tarih metinlerinden anlam çıkarmalarına yönelik araştırmalara bir bakış., C. Şahin (Editör). *Sosyal Bilgiler Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu*. Ankara. Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, ss.339-355.

- Sağlam, E. (1980). *İlkokulda Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Tekışık Matbaası.65
- Schwienhorst, K., (2002). Why virtual, why environments? Implementing virtual reality concepts in computer-assisted language learning, *Simulation & Gaming*, 33(2), 196-209.
- Sever, R. "Sosyal Bilgilerde Mekansal Öğrenme Ortamları İle İlgili Temel Kavramlar" *Sosyal Bilgiler Eğitiminde Mekansal Öğrenme Ortamları* ed. Sever, R., Koçoğlu E. 1-15. Ankara: Pegem Akademi, 2015.
- Sherman, W. R., ve Craig, A. B. (2003). Understanding Virtual Reality—Interface, Application, and Design. *Presence: Teleoperators and Virtual Environments*, 12(4), 441–442. doi:10.1162/105474603322391668.
- Sönmez, V. (2005). *Hayat ve sosyal bilgiler öğretimi ve öğretmen kılavuzu*. Anı Yayıncılık.
- Sürme, M., & Atılgan, E. (2020). Sanal müzede sanal tur yapan bireylerin memnuniyet düzeylerini belirlemeye yönelik bir araştırma. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 1794-1805.
- Şimşek, Ö. F. (2007). *Yapısal eşitlik modellemesine giriş:(temel ilkeler ve LISREL uygulamaları)*. Ekinoks.
- TDK. (2022). Türk Dil Kurumu Wes Sitesi: <https://sozluk.gov.tr/> adresinden 02.04.2022 tarihinde alındı.
- Tekin, M., Güleş, H. K., & Burgess, T. (2000). *Değişen Dünyada Teknoloji Yönetimi*. Damla Ofset, Konya.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim araştırmalarında etkin olarak kullanılabilecek nitel bir araştırma tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 24(24), 543-559.
- Uçak, S., ve Erdem, H. H. (2020). Eğitimde yeni bir yön arayışı bağlamında 21. yüzyıl becerileri ve eğitim felsefesi. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi* 6(1), 76-93.
- Uğurlu, N. B. (2007). *Sosyal bilgiler dersinde "Türkiye'nin doğal kaynakları" konusunun coğrafi bilgi sistemleri ile öğretiminin öğrencilerin tutum ve başarısına etkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi, Ankara

- Ulukaya-Öteleş, Ü. (2021). Çokkültürlü Küresel Dünyanın Sosyal Bilgiler Eğitimindeki Görünümü: Kültürlerarası Duyarlılık. *Inonu University Journal of the Faculty of Education (INUJFE)*, 22(3).
- Üztemur, S., Dinç, E., & Acun, İ. (2018). Müzeler ve Tarihi Mekânlarda Uygulanan Etkinlikler Aracılığıyla Öğrencilerin Sosyal Bilgilere Özgü Becerilerinin Geliştirilmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (46), 294-324. DOI: 10.21764/maeuefd.349442.
- Whyte, J. (2002). *Virtual reality and the built environment*. Great Britain: Architectural Press.
- Yakar, M., ve Yılmaz, A. (2005). *Fotogrametride Görselleştirme Ürünleri ve Teknikleri*, 10. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı, TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası, 28 Mart - 1 Nisan 2005, Ankara.
- Yaşar, Ş. (2005). Sosyal Bilgiler Programı ve Öğretimi. Eğitimde Yansımalar: VIII. *Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu*. Erciyes Üniversitesi. Kayseri
- Yazıcı, S., Ocak, İ., ve Bozkurt, M. (2021). Web 2.0 araçları ile ilgili eğitim çalışmalarının incelenmesi. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 474-487.
- Yeşil, S., Zırhlıoğlu, G., ve Yayla, A. (2022). Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Dersinde Adalet Değerine İlişkin Tutumu. *Temel Eğitim*, (16), 17-27.
- Yeşiltaş, E., ve Turan, R. (2015). Sosyal bilgiler öğretimine yönelik geliştirilen bilgisayar yazılımının akademik başarı ve tutuma etkisi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2015(5), 1-23.
- Yıldırım, A., ve Şimsek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık

EKLER

Ek 1: Etik Kurul İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 03.12.2021-234743

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu
KURUL KARARI

TOPLANTI TARİHİ : 30.11.2021
TOPLANTI SAYISI : 15
KARAR SAYISI : 433

Üniversitemiz Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimleri Eğitimi Bölümü **Doç. Dr. Ayhan AKIŞ**'in danışmanlığını, **Erkan BAYGÜL**'ün araştırmacılığını üstlendiği, "*Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Eğitiminde Sanal Tur Uygulamalarına Yönelik Görüşleri*" konulu çalışmanın, fikri hukuki ve telif hakları bakımından metot ve ölçeğine ilişkin sorumluluğun başvurucuya ait olmak üzere, proje süresince uygulanmasının etik olarak **uygun olduğuna** oy birliği ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA
Kurul Başkanı

Başkan
Prof. Dr.
Hilmi DEMİRKAYA

Başkan Yrd.
Prof. Dr.
Sibel MEHTER AYKIN

Üye
Prof. Dr.
Ebru İÇİGEN

Üye
Prof. Dr.
Nurşen ADAK

Üye
Prof. Dr.
Sibel PAŞAOĞLU YÖNDEM
(katılamadı)

Üye
Prof. Dr.
Taner KORKUT

Üye
Prof. Dr.
Gökhan AKYÜZ

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır..

Ek 2: Uygulama İzni

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM FAKÜLTESİ
BİLİM KURULU KARARLARI

TOPLANTI SAYISI	KARAR SAYISI	KARAR TARİHİ				
03	1	09.02.2022				
KARAR 01 Enstitümüz Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı Doç. Dr. Ayhan AKIŞ danışmanlığındaki 202054019011 numaralı öğrencisi Erkan BAYGÜL' ün "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Eğitiminde Sanal Tur Uygulamalarına Yönelik Görüşleri" isimli tez konusu kapsamında Fakültemizde Sosyal Bilgiler Eğitimi Lisans Programı 1., 2., 3. ve 4. sınıf öğrencilerine 18.02.2022-24.05.2022 tarihleri arasında ekte belirtilen formları uygulayabilmesi isteğine ilişkin , eğitim ve öğretimi aksatmayacak ve gönüllülük esasına dayalı olarak yapmasının uygunluğuna; Mevcudun oy birliğiyle/oy çokluğuyla kabulüne karar verilmiştir. Doç. Dr. Mustafa CANER Başkan <table style="width: 100%;"><tr><td style="width: 50%;">Doç. Dr. Evrim ÇETİNKAYA YILDIZ ÜYE</td><td style="width: 50%;">Doç. Dr. Sinem SEZER ÜYE</td></tr><tr><td>Doç. Dr. Mustafa DOĞRU ÜYE</td><td>Doç. Dr. Mevlüt GÜLMEZ ÜYE</td></tr></table>			Doç. Dr. Evrim ÇETİNKAYA YILDIZ ÜYE	Doç. Dr. Sinem SEZER ÜYE	Doç. Dr. Mustafa DOĞRU ÜYE	Doç. Dr. Mevlüt GÜLMEZ ÜYE
Doç. Dr. Evrim ÇETİNKAYA YILDIZ ÜYE	Doç. Dr. Sinem SEZER ÜYE					
Doç. Dr. Mustafa DOĞRU ÜYE	Doç. Dr. Mevlüt GÜLMEZ ÜYE					

Form No : 85623713.FR.041

Rev. No : 00

Ek 3: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Eğitiminde Sanal Tur Uygulamalarına Yönelik Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu
Görüşmeci: Görüşülen kişi: Sınıf Düzeyi: Cinsiyet: E() K() Tarih: Yer: Görüşme Başlama Saati: Görüşme Bitiş Saati:
Sayın katılımcı; Merhaba, benim adım Erkan Baygöl Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyal Bilgiler Eğitimi Tezli yüksek lisans öğrencisiyim. Bu çalışmanın amacı, Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgiler eğitiminde sanal tur uygulamalarına yönelik görüşlerini belirlemektir. Bu görüşme formunda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının konuyla ilgili yeterliklerini ve sosyal bilgiler dersinde sanal tur kullanımını geliştirmek için neler yapılabileceğini belirlemeye ilişkin sizlerin görüşlerine ihtiyaç duymaktayım. Yapılacak bu görüşmeyle ilgili şunları bilmenizi istiyorum: ➤ Görüşmenin yaklaşık 10-15 dakika süreceğini tahmin ediyorum. ➤ Bu görüşme süresince söyleyeceklerinizin tamamı yalnızca bu çalışma kapsamında bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacaktır. Elde edilen veriler isminiz ve kişisel bilgileriniz olmaksızın metne aktarılacaktır. ➤ Araştırmanın raporunda isminiz veya kimliğinizle ilgili hiçbir bilgi yer almayacaktır. Görüşmeyi kabul ediyorsanız ve sizce de bir sakıncası yoksa görüşmeyi ses kayıt cihazıyla kaydetmek istiyorum. Onaylıyor musunuz? GÖRÜŞME SORULARI 1. Sizce sanal tur nedir? a) Sanal turun öğretmen ve öğrenci açısından avantajları nelerdir? b) Sanal turun öğretmen ve öğrenci açısında dezavantajları nelerdir? Cevap:

2. Sanal tur uygulamalarını sosyal bilgiler dersinde hangi öğrenme alanıyla veya alanları ile ilişkilendirebilirsiniz?
- a) Seçtiğiniz öğrenme alanını veya alanlarını sanal tur uygulamalarıyla nasıl ilişkilendirdiniz?

Cevap:

3. Sanal tur uygulamaları sosyal bilgiler dersinde nasıl kullanılabilir?

Cevap:

4. Sosyal bilgiler dersinde sanal tur uygulamalarının kullanılması öğrencinin derse yönelik tutum ve başarısına hangi yönde etki sağlar?
- a) Öğrenci başarısına niçin olumlu katkı sağlayacağını düşünüyorsunuz?
- b) Öğrenci başarısına niçin olumsuz katkı sağlayacağını düşünüyorsunuz?

Cevap:

5. Sosyal bilgiler lisans derslerinde sanal tur ile ilgili nasıl bir eğitim aldınız?
- a) Sanal tur ile ilgili bir ders aldıysanız hangi derste nasıl bir eğitim aldınız açıklar mısınız?
- b) Sanal tur ile ilgili ders almadıysanız eğer ayrı bir ders olarak sanal tur dersi almak ister miydiniz ve sanal tur ile ilgili eğitim almanın size ne gibi katkılar sağlayacağını düşünüyorsunuz?

Cevap:

6. Sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde sanal tur ile ilgili ne tür çalışmalar yapılabilir?

Cevap:

7. Sanal tur ile ilgili daha önce uygulamalı nasıl bir deneyiminiz oldu?

a) Sanal tur ile ilgili daha önce uygulamalı bir deneyiminiz olmadıysa eğer nasıl bir sanal tur etkinliğine katılmak isterdiniz? Nedenini açıklar mısınız? (Müze, stadyum, antik kent, tarihi mekan vs.).

Cevap:

8. İlerleyen dönemde meslek hayatınızda sanal tur uygulamalarını dersinizde nasıl bir yöntemle kullanmak isterdiniz?

Cevap:

9. Sizin eklemek istedikleriniz nelerdir?

Cevap:

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Erkan BAYGÜL

Doğum Yeri:

Eğitim Durumu

Ön lisans Öğrenimi: Atatürk Üniversitesi- İş Sağlığı ve Güvenliği

Lisans Öğrenimi: Akdeniz Üniversitesi/ Eğitim Fakültesi- Sosyal Bilgiler Öğretmenliği

Yüksek Lisans: Akdeniz Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü- Sosyal Bilgiler Eğitimi Tezli

Yüksek Lisans

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİNDE SANAL TUR UYGULAMALARINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİ

ORJİNALLİK RAPORU

% 17	% 17	% 5	%
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	acikbilim.yok.gov.tr	% 7
2	acikerisim.aku.edu.tr	% 3
3	acikerisim.akdeniz.edu.tr:8080	% 1
4	dergipark.org.tr	% 1
5	doczz.net	% 1
6	9lib.net	% 1
7	www.researchgate.net	<% 1
8	docplayer.biz.tr	<% 1

www.wojde.org

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- ☐ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Tezim/Raporum sadece Akdeniz Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

- ☐ Tezimin/Raporumun yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

...../...../.....23

Erkan BAYGÜL